

Salman Rushdie în România

23-26 noiembrie

POLIROM

- Întâlnire cu publicul și lectură din *Seducătoarea din Florența*: marți, 24 noiembrie, ora 19.00 – Teatrul Odeon
- Ședință de autografe: miercuri, 25 noiembrie, ora 18.00 – Gaudeamus

Editurile Polirom și Cartea Românească la Tîrgul de Carte Gaudeamus (25-29 noiembrie).
Programul complet al lansărilor pe www.supliment.polirom.ro

PRIMUL MAGAZIN CULTURAL DIN ROMÂNIA » APARE SÎMBĂTA » WWW.SUPLIMENT.POLIROM.RO

Suplimentul DE CULTURĂ

1,5
LEI

NR. 250 » 21 – 27 noiembrie 2009 » Săptămînal realizat de Editura Polirom și „Ziarul de Iași” » supliment@polirom.ro

POETA ANGELA
MARINESCU:

„Nu mănînc pe
nimeni și îmi văd
de treabă”

Elena Vlădăreanu

„Cred că mi-a ajuns viața asta. Nu
aș putea să o mai iau de la capăt.
Adică nu pot să-mi pun problema că
mi-aș putea repeta viața.”

ÎN » PAGINILE 8-9

PREȚUL CERUT ÎN ITALIA PENTRU LIBERTATEA DE EXPRIMARE: 1.250.000 DE EURO

Intelectualii lumii în apărarea lui Antonio Tabucchi

» Scriitorul Antonio Tabucchi este somat în instanță de către președintele Senatului italian, Renato Schifani, să plătească drept daune morale pentru un articol publicat la 20 mai, în ziarul „l'Unità”, suma astronomică de 1.250.000 de euro.

» În apărarea lui Tabucchi circulă de o săptămîină pe Internet un Apel lansat de editorul său din Franța, Antoine Gallimard, în cotidianul „Le Monde”, anunțat și citat de „La Repubblica”, „Il Giornale” și „El Pais” în Spania.

» Aflați cine se numără pe lista intelectualilor care îl susțin pe Tabucchi și citiți reacțiile din România în acest caz. De asemenea, publicăm un fragment dintr-un interviu pe care autorul l-a acordat „SDC” și în care acesta vorbește despre legăturile sale prezente cu Italia.

Renato Schifani

Silvio Berlusconi

Citiți dosarul
ÎN » PAGINILE 10-11

CIRCUL NOSTRU VĂ PREZINTĂ:

Vă interesează referendumul?

Lucian Dan Teodorovici

La ora la care citiți articolul, campania s-a încheiat. Poate și votul – căci „Suplimentul de cultură” e o publicație săptămânală, deci se „consumă” într-o perioadă de timp mai lungă. Așa că întrebarea din titlu ar putea suna, pentru unii dintre dvs., și așa: „V-a interesat referendumul?”. Nu vi s-a părut o chestiune de maximă bășcălie, scuzați-mi cuvântul, la adresa noastră, a tuturor votanților? Ați urmărit, de-a lungul campaniei, o discuție serioasă pe marginea lui? Ați avut de unde să vă informați? Știți (ați știut) de ce votați în favoarea uni-

de stupidul îndemn: „Să-i mai rărim un pic!”?

Le adresez întrebările astea, suficient de retorice, și acelor cititori care, inspirați de președintele-jucător, sînt tentați să coloreze-n roz toate acțiunile acestuia, nu doar să le cauzioneze. Și apelez, căci altfel nu se poate, tot la un joc, provocându-i să-și explice lor înșile de ce vor pune (sau au pus) ștampila pe buletinul de vot referitor la referendum. Vor constata, pornind de la onestitatea proprie, că s-au lăsat de bună voie perfect manipulați. Hai să nu generalizăm totuși: într-o majoritate covârșitoare, votanții vor constata că au acceptat o manipulare crasă, nici măcar inteligentă,

mergînd doar pe criteriul unei simpatii politice pe care o au. Căci, altfel, nu știu mai nimic despre eventualele beneficii reale ale unui parlament unicameral, în dauna celui bicameral.

Greșesc eu pentru că pornesc de fapt de la mine însumi, adică de la un cetățean obișnuit, foarte interesat însă de mișcările de pe scena politică? Personal, în toată această perioadă, deși printre altele vin cu comentarii politice și aici, într-o publicație respectabilă, recunosc că mă voi duce la vot complet descoperit din punctul de vedere al informațiilor în privința referendumului. Ignorant. Pentru că, în asigurarea campaniei electorale care mi s-a oferit, n-am avut cum să-i permit curiozității proprii să umble și pe alte coclauri decât cele străbătute de candidații la președinție. Cînd să mă mai interesez de referendum? Și, măcar în ce mă privește, a apărut și întrebarea: de ce? De ce, de vreme ce a fost mai mult decât clar că acest referen-

dum n-a avut alt rol decât de a oferi un avantaj unui anumit candidat? Revin deci la ideea cu care am început paragraful: greșesc eu? Dvs. chiar vă simțiți informați?

Nu vorbim despre costurile acestui joc politic prostesc. Pe astea le puteți deduce, căci vă e foarte clar că afișele, buletinele de vot, plus toate celelalte „regii” n-au fost gratuite. Dar coborîm nivelul discuției și nu are rost s-o facem. Pentru că aici vorbim, de fapt, despre o manipulare grosolană. Asta devine iritantă în primul rînd. Al doilea exercițiu pe care vi-l propun, în această idee, e următorul: cînd altcîndva v-ați mai dus să votați pentru ceva într-o atît de acută ignoranță? Amintiți-vă, vă rog, toate momentele de după '90 în care ați fost chemați la cabinetele de vot. Încercați să vă evaluați informațiile cu care veneați atunci, în fiecare dintre respectivele situații. Veți constata că, de fiecare dată înainte, fie că veneați să votați pentru o nouă Constituție, fie pentru pre-

ședinte, fie pentru parlament, fie pentru administratori locali, fie pentru destituirea sau rămînerea în funcție a actualului președinte, aveți suficiente argumente. Corecte sau incorecte, după propria dvs. evaluare ulterioară – asta nici nu mai are importanță în contextul discuției de față. Important e că, din mai multe motive, aveți o opțiune sau alta.

Pe 22 noiembrie, cei mai mulți dintre dvs. veți merge la vot (sau ați fost la vot), pentru prima oară în ultimele două decenii, neavînd nici un motiv direct decât un slogan de campanie... prezidențială. Veți vota (sau ați votat) pentru o schimbare esențială a scenei noastre politice nu pentru că ați reflectat îndelung asupra ei, ci numai în funcție de simpatia sau antipatia pe care o aveți față de omul care v-a propus această schimbare. Și, pentru că eu am făcut toate exercițiile de autoevaluare propuse mai sus, îmi permit să vă întreb și pe dvs. cum m-am întreb

pe mine însumi: e corect să vă acceptați singuri ca parte a unei imense mase de manevră și atît? Căci, în fond, la asta vă reduce un referendum pe o temă care nu s-a discutat, despre care nu s-au făcut nici un fel de eforturi să fiți informați – nici măcar, cu minuscule excepții, în presă.

N-am luat în calcul, aici, opțiunile pentru un candidat sau altul. Votul pentru referendum e, indiferent din ce parte a scenei politice ai privi, revoltător. E un vot la care un întreg electorat poate greși. Cu urmări destul de serioase. Pentru că, știți bine că am dreptate, nu vom pune ștampila conform unei decizii personale pe chestiunea în cauză. Pur și simplu, în cazul de față, Referendum e numele de familie al celui de-al treisprezecelea candidat la președinție în 2009. Referendum Traian, Referendum Crin, Referendum Mircea, Referendum Sorin... Ș.a.m.d. În funcție de prenumele care v-a atras simpatia.

TEO

GHEO

ROMÂNII E DEȘTEPTI:

Cum să votați (text mobilizator)

Radu Pavel Gheo

Zilele astea am auzit des prin jurul meu și necunoscuți, și prieteni care spuneau că n-au nici cea mai mică intenție să meargă să voteze duminică. De ce să voteze? Sau, mai exact, cu cine să voteze? Cu un ins imprezvizibil și agresiv, al cărui scop în politică pare să fie acela de a declanșa conflicte și de a călca în picioare pe oricine i se împotrivesc? Cu un personaj moale și lipsit de responsabilitate, care lansează afirmații fără acoperire și se lasă condus de subordonații săi? Cu un individ decent, dar lipsit de vlagă și de charismă, împins în față de o gașcă de oameni de afaceri mai puternici decât statul? Cu un tip gălăgios și șmecher, care promite mereu mai mult decât a făcut vreodată? Sau, poate, cu veșnicul candidat, al cărui singur program, enunțat cu obstinație, e constituit din ideea că lui oricum i se fură mereu câteva milioane de voturi la alegerile prezidențiale?

Iar acestea sînt reproșurile cele mai mărunte pe care le-am auzit la adresa candidaților la președinția României. Pe cele mai dure nici nu îmi vine să le reproduc – și nici n-are rost, căci nu schimbă nimic: mulți, foarte mulți oameni

refuză să meargă la vot pentru că au impresia că nu pot schimba nimic, că oricum nu contează, că toți oamenii politici sînt o apă și-un pămînt și chiar că rezultatul e stabilit dinainte.

În ceea ce privește referendumul, lucrurile sînt și mai triste. Parlamentul României este una dintre instituțiile fundamentale ale statului democratic, însă e și instituția creditată cu cel mai mic grad de încredere din partea cetățenilor. Bănuiesc că românii ar fi de acord nu doar cu reducerea numărului de parlamentari sau cu trecerea la sistemul unicameral, ci chiar cu dizolvarea definitivă a parlamentului. (Nu-i vorbă, vinovați pentru situația de fapt sînt într-o măsură copleșitoare chiar membrii parlamentului, printre care se găsesc ciurde de personaje dubioase, nimerite acolo cu orice alt scop, numai vreunul democratic nu.) Însă, chiar și așa, foarte mulți nu se vor deplasa la vot pentru atîta lucru, convinși că nici aici nu vor putea schimba nimic.

De unde să vină această lehamite? Poate că din experiență. Îmi amintesc că acum optsprezece-nouăsprezece ani ieșeam măcar săptămînal la cite un marș sau un miting anti-FSN, împreună cu studenții din Timișoara, cu muncitorii din marile întreprinderi ale

orașului, cu zeci de mii de cetățeni din toate păturile sociale și de toate vîrstele. Nu o dată parcurgeam întreg orașul, purtînd pancarte, strigînd sloganuri și crezînd cu tărie că acuși-acuși vom scăpa de neocomunism și de echipa lui Ion Iliescu.

N-am scăpat. Iar azi n-aș mai ieși. Nici eu și nici alții. Azi nu s-ar mai putea organiza un miting sau un marș politic spontan care să adune câteva zeci de mii de oameni (neplătiți de nimeni) în jurul unei idei, fie ea corectă sau greșită. Azi nu ne mai pasă. Avem treburile noastre. Cele politice nu mai fac parte dintre ele.

Însă de votat tot o să votez. Fiindcă tocmai aici e greșeala ce creează cercul vicios: cu cît implicarea cetățenilor în viața politică scade, cu atît scade și puterea lor de influență asupra acesteia, ajungîndu-se exact la acea *self-fulfilled prophecy*, convingere ce se împlinește prin însăși existența ei. Iar votul înseamnă putere. Altfel n-ar fi existat desfășurarea de forțe mediatică din perioada campaniei, care a existat tocmai pentru că *putem* schimba ceva.

Abia cînd o să renunțăm la această putere, o să ne dăm seama că gata, de-acum nu mai putem face nimic. Dar ar fi deja prea tîrziu.

SUPLIMENTUL LUI JUP

Răsfăț cu poezie și ciocolată

„Petrecerea cu poezie, prieteni și... trufe de ciocolată” este probabil cea mai interesantă inițiativă culturală privată din Iași. De fapt, s-ar putea să fie și singura, lucru care îi acordă lui Emil Stratan, organizatorul festivalului (sprijinit anul acesta de Primărie, TVR Iași și Biblioteca Centrală Universitară „Mihai Eminescu” din Iași – BCU), câteva puncte din oficiu.

Luiza Vasiliu

A doua ediție a Petrecerii a durat cam opt ore (patru vineri, 13 noiembrie, și încă patru sâmbătă, 14 noiembrie) și a aglomerat recitaluri de muzică (Aurelian-Octav Popa; Mircea Tiberian și Luiza Zan), recitaluri de poezie (de Cezar Ivănescu, Mihai Eminescu și Nichita Stănescu), documentare (despre Cezar Ivănescu, omagiat în prima seară, și despre Benjamin Fondane, film realizat de Luiza Palanciuc și Mihai Șora), lansări (revista-obiect „Academia de Poezie” și antologia festivalului), piesa *Sufleurul fricii*, de Matei Vișniec, în interpretarea Ioanei Crăciunescu,

și, în fine, momentul cel mai important al festivalului – recitalul poezilor invitați.

Un lux în vremuri de criză

Ideea de la care a pornit Petrecerea a fost invitarea câtorva autori importanți care să-și recite propriile poeme într-un fel de turnir amical, în fața publicului și a unui juriu de profesioniști literari. Concurenții (deși ar trebui poate să li se spună, în spiritul medieval, menestrelți) de anul acesta au fost Mariana Codruț, Ioana Crăciunescu, Caius Dobrescu, Ovidiu Genaru, Florin Iaru, Adrian Popescu, Pavel Șușară,

Paul Vinicius și Lucian Vasiliu. Din juriu, prezidat de Alexandru Călinescu, au făcut parte Ion Mureșan, premiatul de anul trecut, Bogdan Crețu, Petru Cimpoeșu, Ioan Cristescu și Alex. Ștefănescu. Adăugați la această listă numele filosofului Mihai Șora, invitat de onoare, și aveți toate datele unui eveniment în stare să umple nu doar Aula BCU, ci întreaga bibliotecă. Din păcate, lucrurile au stat exact invers: în aula au fost doar șapte-opt spectatori de fiecare poet.

De câte ori pe an aveți ocazia să ascultați poeți buni și foarte buni recitându-și textele și schimbînd cu publicul opinii cordiale? De câte ori în ultima

vreme ați mers la o seară cu jazz, poezie și ciocolată? Numai la Petrecere i-ați fi putut auzi pe Pavel Șușară citind cel mai lung titlu de poem, întins pe-o pagină întreagă – *Sissi sau o scrisoare târzie pentru Elisabetta Amelia Eugenia de Wittelsbach (...)* –, ori pe Ovidiu Genaru recitînd molcom-moldovenește superbul *Dialog cu Anton Pavlovici într-o cizmărie*, sau ați fi putut vedea sala chicotind la versurile lui Paul Vinicius („băiete:/ ascultă ici – la mine:/ niciodată să nu-ți mănînci/ banii de beutură” –/ fapt e/ că așa am și procedat:/ o măslină/ 200 tărie/ o măslină/ 200 tărie/”). Dacă ați fi venit la Petrecere, ați fi fost martorii unui răsfăț cultural foarte rar, aproape un lux în vremuri de criză. Dacă însă nu ați venit, veți putea totuși urmări pe TVR Iași și pe TVR Cultural fragmente din înregistrarea răsfățului.

De dorit: mai mulți sponsori și promovare intensă

Premiile, mai degrabă pretexte pentru recital decât miză în sine, au fost acordate fiecărui participant. Adrian Popescu a primit Premiul celei de-a doua ediții, Florin Iaru – Premiul pentru eliberarea poeziei din propriile ei reguli, Ioana Crăciunescu – Premiul pentru alchimia care transformă banalitatea în viziune etc. Petrecerea de la Iași a fost un festival condensat, cu un program foarte bun, cu invitați simpatici, trufe gustoase și public prea puțin numeros. Jucăuș, emoționant, viu, festivalul ar putea deveni unul din cele mai importante din zonă. N-ar fi rău dacă pînă la anul mai mulți sponsori s-ar lăsa cucerți de idee și ar investi în proiectul lui Emil Stratan. N-ar fi rău, de asemenea, ca Petrecerea să fie precedată de o campanie de promovare intensă, iar revista și antologia să se transforme din obiecte de colecție în obiecte de larg consum. În fine, n-ar fi rău ca Aula BCU să fie plină.

PALMARESUL COMPLET:

- » **Adrian Popescu – Premiul celei de-a doua Petreceri cu poezie, prieteni și... trufe de ciocolată**
- » **Liviu Antonesei – Premiul pentru modul strălucit în care s-ar fi prezentat dacă ar fi participat**
- » **Mariana Codruț – Premiul Revistei „Academia de Poezie”**
- » **Ioana Crăciunescu – Premiul pentru alchimia care transformă banalitatea în viziune**
- » **Caius Dobrescu – Premiul pentru arta de a converti sarcasmul politic în poezie**
- » **Ovidiu Genaru – Premiul pentru modul modern de a fi desuet**
- » **Florin Iaru – Premiul pentru eliberarea poeziei din propriile ei reguli**
- » **Pavel Șușară – Premiul de popularitate**
- » **Lucian Vasiliu – Premiul pentru eleganța sobră a stilului poetic**
- » **Paul Vinicius – Premiul pentru curajul de a coborî în abisul conștiinței sale**

Adrian Popescu, câștigătorul ediției din acest an a Festivalului „Petrecere cu poezie, prieteni și... trufe de ciocolată”

HILDA PETER DESPRE KATALIN VARGA, CARE I-A ADUS TREI PREMII DE INTERPRETARE:

„Mi-am dorit foarte mult acest rol, dar nici n-am vrut să-mi pun mari speranțe”

Hilda Peter nu seamănă cu Katalin Varga. E mai tînăra și mai caldă. Dar seamănă cu personajul pe care îl interpretează în filmul lui Peter Strickland pentru că pare la fel de puternică. Am realizat interviul în Gara de Nord, cu puțin timp înainte ca actrița să se întoarcă la Cluj-Napoca. Venise pentru premieră.

Interviu realizat de Iulia Blaga

Ce îți mai aduci aminte de la filmările din 2006? Eu știu detalii „exotice”: bucătarul care gătea extraordinar și care a ajuns să lucreze pentru Hellboy 2; faptul că dormeați toată echipa într-o singură casă, pe saltele, și că aveai o singură toaletă; că vă deplasați cu căruța de la o locație la alta.

Chiar a fost o aventură, dar eu m-aș mai înhăma încă o dată chiar dacă aș fi chemată doar pentru o excursie, pentru că am filmat în locuri foarte frumoase. Ce a fost interesant a fost că toți membrii echipei am stat mereu împreună. Eu, cel puțin, nu m-am rupt de atmosfera filmului. De fapt, nici nu aveam unde să ne ducem după filmare. Nu aveam alte griji în afară de film. La Comandău, un sat de lângă Covasna unde am filmat trei zile, nu există semnal pentru telefonul mobil. Mi-a plăcut foarte mult această izolare completă. Am fost cu toții și foarte rezistenți. Condițiile n-au fost ușoare.

Erai debutantă absolută în cinema. Palfy Tibor, partenerul tău, mai juca-se în filme. Cum ai depășit acest trac?

Mi-a fost teamă pentru că habar n-aveam ce trebuie să fac. Din fericire,

am avut în acel an foarte mult de lucru în teatru și n-am avut prea mult timp să mă sperii. Mi-am dorit foarte mult acest rol în film, dar nici n-am vrut să-mi pun mari speranțe pentru că mai visasem la niște proiecte care pe urmă n-au ieșit. Mi-am spus: „Dacă va fi să fie, bine”. Oricum nu erau bani destui și se zvonea că poate nici nu va ieși vreun film. Proiectele în care îți pui mari speranțe nu ies întotdeauna bine. E mult mai plăcut când reușești să lucrezi fără să te gîndești la ce va ieși. Atunci te poți pierde mai mult în ceea ce faci. Cel puțin așa văd eu lucrurile acum.

Mai fusesem la castinguri, dar nu la București, ci în Ungaria. De fapt, nu mă regăsesc în această modalitate de selecție, deși știu că acesta e sistemul. De fiecare dată mă simțeam penibil din cauza celor trei minute în care trebuia să arăt că sînt potrivită pentru rol. Eu cred că dacă e să lucrez cu un regizor, actor sau cameraman, acest lucru o să se întîmple pînă la urmă. Mai e ceva: nici nu mă simțeam telegenică și credeam că la casting se caută fețe mai drăgălașe.

Ai primit propuneri pentru alte filme?

Am filmat trei zile în septembrie la *Re-trace*, un film realizat de Elek Judit, o coproducție maghiaro-suedezo-română. Am interpretat-o pe soția personajului

Descoperirea focului*

— Nu e posibil așa ceva, să-mi moară vestală!, spuse Zeus, dîndu-și imaginarul zulf peste ceafă. Nu e po-si-bil!, repetă și toată asistența simți că e necesar să se uite-ntr-o parte, căci nu-l mai văzuseră atît de răvășit niciodată. Zeus trase un pumn sănătos în masa lungă de marmură, apoi trase un oftat și, așa cum îi șade bine unuia ca el, tata norilor, trase și o concluzie:

— Pe acest Prometeu...

Dar nu apucă să-și încheie fraza, căci Hefaistos, mic și-adus de spate ca de obicei, în scaunul lui de pe colț, se simți responsabil să adauge repede:

—... trebuie să-l învățăm

mintei, și ochii îi luciră mai ceva decît fierul încins în urmă cu puțin timp.

— Taci, Hefa, îi zise Zeus, amenințător. Taci, mai ales tu, că te-am pus șef peste topitorie și uite ce mi-ai făcut! Taci și-ascultă, că nu o s-o zic de două ori! Dacă nu erai tu neatent și-atît de sigur pe tine, azi ne vedeam de mersul lumii de aici, nu de-ale celei de sub noi! Pe acest Prometeu o să-l dăm exemplu! Și o spun eu, Zeus, stăpînul norilor și-al vînturilor, al păsărilor și-al șerpilor, al ploilor și-al arșițelor! Eu, Zeus, spun că acest Prometeu va plăti! Va plăti aroganța de a se crede inteligent!

Hera tocmai se încurcase într-un goblen. De nervi, izbi andrelele atît de tare, încît Zeus tresări.

— Ce faci, fă?, apucă să-ngaime, sugrumat de draci. Ce faci, noi vorbim aici politică și pe tine te freacă ațele? Din reflex, Hefa voi să zică și el ceva, dar se abținu în ultimul moment: „Nu e bine să te iei de nevasta șefului, Hefa!”, își zisese el de multe ori și nu era deloc departe de adevăr. Iar adevărul stătea acum, ca întotdeauna, în fața sa.

În timp ce Hefaistos își exersa brandingul personal, Zeus își exersa calmul: se oprise cu mîna în aer, ca o marionetă abandonată de păpușar, tocmai cînd se pregătea s-o cîrpească pe Hera. Și se oprise așa nu că l-ar fi măcinat zeieasca sa conștiință, ci

pentru că Hera îi spuse:

— Ai dracu' bărbați mai sînteți voi, Zeuse, muriți-ar vestală! A făcut și omul ăla ceva pentru pricajii lui și iote, frate, ce te bășichezi!

— Hero, nu-ți forța norocul! Ce a făcut Prometeu pentru muritori, în afară de faptul că le-a zis tuturor că semăn cu nenorocitul ăla de Poseidon, și asta numai pentru că le-am ascuns odată flota lor nenorocită? ăaa? ăaaud? Hefaistos își întinse capul înspre Hera, dar renunță repede, amintindu-și că nu e bine să te bagi între șef și șefă.

— Zeuse, cum să-ți zic eu ție ca să nu te superi pe mine: ți-a făcut-o! Ți-a arătat că, oricît de șmecher ai fi tu, că oricîte puteri ai fi avînd, orice om poate să te enerveze. Și știm amîndoi

LA LOC teleCOMANDA Alex SAVITESCU

chestia asta de la defunctul Cronos: puterea celor puternici stă în cei slabi! Sau ai uitat, Zeuse?

Cu siguranță, Zeus nu se aștepta la așa o înțeleaptă replică din partea soției sale. Dădu din mîna a scîrbă și anunță asistența că el e obosit și se duce la culcare.

— Stăpîne, știu că am greșit cu Prometeu, dar am și eu o întrebare: mîine ne vedem cu oamenii și știi că au mai multe întrebări pentru tine. Acuma, na, stăpîne, e și cu focul ăsta o problemă, că a scăpat de sub

control..., spuse Hefaistos, a doua zi dimineață la micul dejun, în timp ce-și turna nectar într-un espresso.

— Băi, Hefa, uite cum o să facem, spuse Zeus. O să lipsim de la-nțînire. Pe cît pariu c-o să-mi ducă lipsa și tot pe mine o să mă voteze?

*Se dedică domnului Karel Capek și domnilor candidați la președinția României, cei care adesea mi-au oferit legitimitări absolute pentru momente de cinism relative, desprinse din viața noastră de zi cu zi.

Hilda Peter: „Toți membrii echipei am fost egali la acest film. Nu aveam un regizor care ne dădea ordine, ci un regizor care venea cu niște vise pe care le îndeplineam împreună”.

central pe care-l joacă Demeter Andras (n.r. – secretar de Stat în Ministerul Culturii Cultelor și Patrimoniului). Cît despre viitor, mă feresc să vorbesc de dinainte.

A devenit cinema-ul mai interesant pentru tine decît teatrul?

Nu știu, în teatru sînt de nouă ani, iar filmul e ceva nou. Mă fascinează, da, și îmi dă o energie pozitivă. Mi-a plăcut faptul că lucrezi foarte concentrat o lună-două, după care te apuci de altceva și, da, nu mai poți schimba nimic (ceea ce poate fi deranjant). Dai tot ce ai în acel moment. Adevărul e că era foarte interesant la filmări pentru că ceva ne-a călăuzit tot timpul prin momentele de disperare și de certuri.

Si anume?

Toți membrii echipei am fost egali la acest film. Nu aveam un regizor care ne dădea ordine, ci un regizor care venea cu niște vise pe care le îndeplineam împreună. Echipa a fost foarte redusă, 10-11 oameni fără actori, dar cu toții făceam de toate. Avem nevoie unul de celălalt. Faptul că primul meu film a fost unul de mic buget m-a ajutat să fiu atentă la mai multe lucruri, nu doar la rolul meu. Mă coafam și mă machiam singură, țineam minte ce scene urmează și cum arătam – pentru continuitate și racord, căci nu filmam cronologic –, iar împreună cu colegii am încercat să adaptăm scenariul din maghiara vorbită în Ungaria în maghiara din Transilvania, unde frazele sînt mai scurte. Noi și gîndim diferit de maghiarii din Ungaria. Asistenta

lui Peter făcea munca a cinci oameni: se ocupa de costume, de organizare, masă etc. Un alt actor se ocupa și de locații, iar Peter era și cu gestiunea banilor.

Cît privește certurile, ele au fost mai exact discuții în contradictoriu pentru că ideile erau diferite. Pe mine mă deranja cînd simțeam că, din cauza grabei, nu găseam cea mai bună soluție pentru o scenă. Dar costumele, de exemplu, mi-au plăcut din prima. Cînd asistenta lui Peter le-a adus de la second hand și cînd le-am îmbrăcat (eram în apartamentul lui Vanyolos Csaba, care a fost asistent operator), mi-am spus privindu-mă în geamul de la ușă: „Asta-i Katalin!”.

Spune-mi un singur regizor român cu care vrei să lucrezi.

N-aș vrea să spun un singur nume, pentru că multe filme din ultima vreme nu am văzut, iar cele pe care le-am văzut mi-au plăcut. Ultimul este *Polițist, adjectiv* (n.r. – de Corneliu Porumboiu), care m-a tulburat total. Nici nu găsesc cuvinte.

Știi ce e ciudat? Polițist, adjectiv nu e nominalizat la nici o categorie la Premiile Academiei Europene de Film.

Sincer, cînd am aflat că la Calgary *Katalin Varga* a luat Premiul pentru Cel mai bun film străin și cînd am aflat că acolo participase și filmul lui Porumboiu, mi-am spus și eu că e ciudat și într-un fel nedrept. Am stat la un moment dat și m-am gîndit: „Aoleu, eu trăiesc cu acest om în aceeași țară?”.

PETER STRICKLAND

Peter Strickland are mari șanse să câștige cu *Katalin Varga* Premiul „Descoperirea Europeană a Anului”, acordat de Academia Europeană de Film și care se va anunța în luna decembrie. Filmul a mai obținut deja Ursul de Argint pentru Cea mai bună contribuție artistică la Berlin, Marele Premiu la Festivalul de la Copenhaga, Premiul de regie la Festivalul din Muntenegru, Marele Premiu la Piastany (Slovacia), Premiul pentru Cel mai bun film străin la Festivalul de la Calgary, Premiul Special al Juriului la Mumbai. Filmul are și trei nominalizări la British Independent Film Awards (BIFA), la categoriile Cea mai bună realizare a anului în producția de film, The „Douglas Hickox” Award (pentru Cel mai bun regizor) și Premiul pentru Cel mai promițător debut, unde e nominalizată Hilda Peter. La gala din 6 decembrie, Daniel Day-Lewis va fi distins cu un premiu omagial.

HILDA PETER

Hilda Peter s-a născut în 1978 la Sfîntu Gheorghe într-o familie de profesori. Mai are o soră mai mare, profesor de matematică. În copilărie vroia să se facă actriță și vînzătoare. Și-a îndeplinit doar primul vis, dar se pare că nu-i mai trebuie nimic altceva. În prezent joacă la Teatrul Maghiar din Cluj-Napoca. Pentru rolul impresionant din *Katalin Varga* (prima ei apariție pe ecran), a obținut trei premii de interpretare la festivalurile de la Bruxelles, Antalya și Arad. În teatru a obținut, printre altele, Premiul UNITER în 2006 și Premiul Criticii din Ungaria pentru rolul Lucky din *Așteptîndu-l pe Godot*, spectacol montat de Tompa Gabor.

Concertul lui Radu Mihăileanu, premiera românească

Premiera de gală a filmului *Concertul*, în regia lui Radu Mihăileanu, a avut loc joi, 19 noiembrie, la Cinema City, în București. Sîmbătă, 21 noiembrie, regizorul ajunge la Iași.

Coproducție româno-franceză, *Concertul* lui Radu Mihăileanu este de două săptămîni filmul cu cele mai mari încasări la Paris, la finalul căruia spectatorii aplaudă minute în șir. Lungmetrajul a fost produs în România, în principal, și în cîteva locații din Paris și Moscova.

Radu Mihăileanu este francez de origine română (a plecat din țară în anii '80) și a regizat, printre altele, *Trenul vieții* (1998) și *Va, vis et deviens* (2005), pentru cel din urmă primind Premiul Cesar pentru cel mai bun scenariu original.

Alături de actori francezi și ruși (Alexei Guskov, Dimitri Nazarov sau Melanie Laurent – care anul acesta apare în *Inglourious Bastards* al lui Tarantino), în *Concertul* joacă și Vlad Ivanov, Valentin Teodosiu, Maria Dinulescu și Ion Sapdaru.

Radu Mihăileanu se arată deranjat că este numit „regizor de origine română” doar atunci cînd îi este negată o altă identitate: „Mă deranjează cînd această afirmație încearcă să elimine altă identitate a mea. Dacă în Franța s-ar scrie numai «regizorul român» sau «de origine română» m-ar deranja, pentru că ar însemna că nu sînt acceptat ca francez. Dar dacă se scrie în alte țări, nu mă deranjează deloc. Pentru că asta e identitatea mea. Eu sînt *de origine* și sînt român. În sufletul meu și în spiritul meu eu sînt român. Cinema-ul pe care îl fac vine din România, nu e un cinema tipic francez. Am și influențe franțuzești și filmul meu vorbește despre asta, despre identitățile mele mixte. Bineînțeles că am o identitate română puternică, fiind crescut și născut acolo, dar ea este influențată de cultura franceză, de cultura mondială, europeană și evreiască. Nu neg nici una dintre identitățile mele și sînt foarte mîndru de toate”.

STORYmania

luni-joii de la ora 16.00
cultural.srr.ro
storymania.radiocultura.ro

Radio
România
Cultural

NU-ȚI LĂSA PRIETENII SĂ
CITEASCĂ O CARTE DE DUZINĂ

INTRĂ PE NOUL WWW.24FUN.RO

24-FUN
RO
CEL MAI TARE GHID ONLINE DIN ROMANIA

Ovidiu Pop: *Trickster*

„Suplimentul de cultură” publică în avanpremieră un fragment din romanul de debut al lui Ovidiu Pop, *Trickster*, care va apărea în curînd în colecția „Ego. Proză” a Editurii Polirom.

Trickster este, în aparență, povestea lui Doru, conceput „din greșeală” de doi muncitori proaspăt urbanizați și crescut de bunici în anii socialismului atotbiruitor în arhetipalul sat ardelenesc Roagăz. Doru e un copil sănătos, normal și inteligent, numai că refuză multă vreme să vorbească. În paralel însă cu această existență ca atîtea altele, au loc evenimente ciudate, culminînd cu apariția lui Pan, personaj proteic și bulgakovian, care pare să urzească modelul complicat al lumii întregi dintr-un mozaic de „secvențe”, dintre care istoria de față nu este decît unul dintre fire.

– Fragment –

Botezul

Cutia de chibrituri, reprezentînd caroseria pătrătoasă a Daciei, alunecă încet spre baza trapezului. Puțin mai încolo se întind blocurile și mai încolo, lanurile de porumb și strada Ana Ipătescu, unde ai mei au locuit înainte. Cutia de chibrituri virează acum de pe o străduță îngustă, cu pavajul din piatră cubică, și intră într-un fel de piață, un spațiu deschis, încadrat, pe o parte, de câteva case armenesti și, pe cealaltă, de catedrala ortodoxă. În centrul pieței, protejată de un gard viu și de o plachetă cu mesaj patriotic, se înalță statuia lupoaicei capitoline. Tanti Zozi parchează în dreptul ei, lângă cealaltă Dacie, din care Miriapodul a ieșit deja și acum așteaptă cu Coconul pe brațe formarea procesiunii. Tanti Zozi învîrte cheile în contact și motorul se oprește:

— No, vii și tu? Dacă ți-i rău, stai mai bine în mașină... zice.

— Nu, nu. Vin, zice nenea Tudor pe un ton resemnat, neconvîngător.

Coconul arată ca un bostan ambalat și cu fundiță la pieptul Miriapodului. Suge dintr-un biberon galben în formă de floriceică și se uită cumva consternată la bolta cerului. Tanti Zozi îi face din mers ultimele retușuri rochiței, îi aranjează faldurile, îi potrivește gulerul. Urcăm tăcuți treptele bisericii; bărbații cu mâinile la spate, femeile îngîndurate, Sanda și Anda în gecile lor de fiș roșii. Preotul e un bărbat la vreo patruzeci de ani, cu suvițe cărunte în păr, parcă vopsite. Ne întîmpină pe covorul care duce la altar, între cele două icoane pe care cei din procesiune le sărută pe rînd. Pe figura preotului se întinde un zîmbet larg, ecumenic, care îi subțiază ochii și îi scoate în evidență pungile de grăsime de dedesubt. Preotul deschide brațele, stiharul i se înfoiază pînă în podea. Preotul e un curcan și curcanul primește Coconul pentru botez. Zice:

— Șș pst fșt crrrr pfșc – pe nas, așa

cum au învățat ei la școli, o formulă care se deschidă ceremonia.

Ai mei nu pricep. Vorbele preotului au fost prea șoptite, prea interiorizate, prea ritualice. Se uită indeciși unii la alții. Miriapodul îi șoptește ceva la ureche. Preotul ascultă și se cufundă în gânduri. În timpul ăsta, nările i se umflă. Zice:

— Șșvc, șflc, fac-lac...

Miriapodul se retrage atunci în pronaos pentru că e îngălată, e prihănită, scîrboasă, spurcată, scîrnăvă, mînjită, pîngărită, un furuncul, o ciumată, o bubă, un neg, o abjecție de ultimă speță, o tîrîtură, o pululație respingătoare și așa cer tradiția și litera sfîntă, ca femeii la lăuzie să îi fie îngăduit accesul numai în pronaos. Mă aciuiez lângă Miriapod, timp în care ceilalți pășesc înspre altar. Tovarășul Colonel stă în picioare pe culoarul dintre bănci, undeva la mijlocul bisericii. De cînd a intrat în biserică, nenea Tudor stă așezat pe un jîlt din lemn, sub balconul corului, în semiîntuneric.

Miriapodul zice:

— Du-te și tu mai în față să vezi...

Mai în față miroase și mai tare a tămîie și mie mi se face rău de la tămîie. Preotul își flutură odăjdiile în fața unui lighean cu apă și cîntă pe nas și zice pe nas:

— Șnf, coio flo claș plu mc șlîm bla – și încheie cu un lung: Dooooamne miluiește.

La care toți, ca la un semnal, își fac cruce și privesc în podea.

Unul dintre adjutanții lui, un bătrînel cu părul complet alb și cocoșat, tot apare și dispare printr-o ușiță de pe un capăt al altarului. Bătrînelul se mișcă încet, mai încet chiar decît Melcul în zilele lui bune. Pune un picior în fața celui alt cu cea mai mare atenție, parcă ar călca pe un teren minat. Aduce un ulciur, un pahar și apoi ceva care seamănă cu un pieptene. După ce le așază pe masa de ceremonie, se retrage ca un majordom, fără să întoarcă spatele la preot decît după ce ajunge la o distanță apreciabilă.

Preotul zice:

— Șfc bl kmn bildîbîc bildîbîc – citind din cartea sfîntă.

În tot acest timp, la intersecția cracilor de pe pantalonii Tovarășului Colonel, se formează o cută intrigantă, accentuată și mai mult de jocul de lumini și umbre din biserică. Pantalonii Tovarășului Colonel sînt dintr-un doc special, cu reflexe mătăsoase. E o cută adîncă, ca o rană, ca un canion în miniatură, ce se întinde oblic pînă pe pulpă. Atîta timp cît cracii rămîn nemișcați,

cît Tovarășul Colonel asistă în poziție de „pe loc repaus” la botez, cu palmele drepte și mâinile căzute regulamente pe lîngă corp, cuta se păstrează intactă, se mai îndoaie puțin la mijloc, ca o bară înroșită în foc, se încordează ca un arc, apoi se destinde, pînă la un moment dat, cînd Tovarășul Colonel își duce arătătorul la intersecția cracilor și se scarpină voluptuos. Cuta dispăre atunci sub presiunea degetului avid, pe care și eu și Miriapodul îl vedem din pronaos. Miriapodul nu zice nimic, nici eu nu zic nimic, deși îmi vine să trag de mîneacă și să arăt: hi, hi, ni la Tovarășul Colonel! Dar sîntem în biserică, un moment solemn se consumă în fața altarului, și asta nu-i așa, un lucru pe care să îl ponegrești cu un scărpinat în cur.

Preotul își suflecă mînecele brodate cu aur și o ia pe Cocon pe brațe. Recită în continuare din cartea sfîntă în timp ce poartă Coconul, goală pușcă, deasupra ligheanului cu apă. Coconul scîncește și scîncețele se aud cu ecou în întreaga biserică.

Pe peretele din dreapta mea, scaldat în lumina soarelui, se disting mai multe șiruri de îngeri și sfîinți. Deasupra ferestrei, unde peretele începe să se curbeze și devine cupolă, se vede un desen mare, reprezentînd Coborîrea în Infern. Un Isus mai slab ca de obicei coboară sub pămînt printr-o criptă, unde îl așteaptă smoală încinsă și draci. Îngerii arată cam la fel, sînt toți albi, spectrali, îmbrăcați într-un fel de izmene, au aripi mai mari decît ei și sulție subțiri pe care le țin în mîini ca străjerii. Sfîinții, în schimb, au capetele acoperite cu discuri galbene. Unul mai retras, cuprins și el ca toți ceilalți într-un cadran pe perete, stă într-o poziție imposibilă, cu trunchiul îndreptat într-o parte și capul întors înspre mine. Cum mă privește așa, seamănă cu nenea Viorel, frizerul. Are mai ales ochii lui, albaștri, umezi, mari, în care te pierzi. Și suvița lui lungă, care îi acoperă transversal chelia, ca o limbă de șarpe, lată la început și tot mai îngustă spre capăt.

Frizeria lui nenea Viorel e lîngă gară, în aceeași clădire cu GOSTAT-ul. La frizerie mă duce Meșterul Melc, care se știe cu nenea Viorel, pentru că îl bate prietenește cu mîna pe umăr și îi zice:

— Să trăiți, nea Vio!

— Să trăiești!...

Nenea Viorel e un bărbat bătrîn, toată lumea îl ia cu dumneavoastră. Ar trebui să iasă la pensie.

— De ce nu ieșiți la pensie, nea Viorel? întrebă cîte unul.

— Pensionarea îi un pas mai aproape de moarte, dragule, și io mă feresc de moarte.

» Ovidiu Pop (n. 1982) este absolvent al Facultății de Științe Politice din cadrul Universității „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca. Are un master în Științe Politice la Universitatea din Viena. Colaborează la revistele „Noua Literatură” și „Observator cultural”. Este coautor al colecției de eseuri *Amintiri din comunism* (Facultatea de Litere, Universitatea București, 2008) și al romanului colectiv *Rubik* (Polirom, 2008).

Mare filosof nenea Viorel, asta și pentru că se informează cu regularitate. În frizeria lui merge toată ziua radioul.

Pasiunea lui este, bineînțeles, fotbalul, despre care poate vorbi pînă cînd i se usucă gîtlejul și înghițe în sec și trebuie să meargă în spate să bea un pahar cu apă. Și, ca un făcut, ca un perpetuum mobile al fenomenului radiofonic, la radioul din frizeria lui nenea Viorel rulează, indiferent de oră sau de zi, emisiunea „Fotbal minut cu minut”. În ea, o duzină de bărbați își dau entuziast legătura de la unul la altul:

— La Piatra Neamț, stimați ascultători, lovitură de pedeapsă...

Reproduc modele patriarhale și le validează în context modern:

— Da, stimați ascultători. În lumea noastră nu există femei, fapt pe care îl găsesc îmbucurător, pentru că, în primul rînd, ce să caute femeile aici? Consider că fotbalul, sportul, în general, este mult mai spectaculos atunci cînd e practicat de bărbați, care sînt mai puternici de la natură și au testicule și penis, pe care le putem admira nestingherit și fără să ne numească prietenii după aceea poponar. În tot cazul, ca mare admirator al competițiilor sportive, găsesc binevenită oportunitatea ce ni se oferă de a ne exprima liber pe postul național, lucru pe care îl văd și ca pe o mare responsabilitate față de toate acelea care ne pregătesc prînzul de duminică în bucătărie. Cam atît de pe stadionul Prohabsca, George, ai legătura.

Descriu scrupulos traseul mingii:

— De la Bumbescu la Ștefănescu, de la Ștefănescu la Avrămescu, care dribleză un apărător, șut și...

Și, la final, se felicită reciproc pentru transmisia reușită. Nu o dată, în astfel de momente, nenea Viorel uită de client și rămîne nemișcat, cu foarfeca în mînă, așteptînd deznodămîntul fazei.

În timpul asta, eu stau așezat pe scaunul care scriștie, în fața oglinzii în care văd un grup de bărbați în maiou, citind la o masă pagina de sport și trăgînd cu urechea la radioul din colț. Bărbații nu se tund, pentru că nu mai au ce să tundă. Îi țin doar de urît lui nenea Viorel, care oricum lucrează aici lîngă gară, unde se pot răcori una-două, căci la doi pași e crîșma GOSTAT-ului.

Eu stau în continuare pe scaun și mă uit la hîrțile decolorate, înrămate, atîrnate pe pereți, reproducînd tipi și tipe cu freze avangardiste, gelate abundent. Nimeni nu ar purta așa ceva în orașul nostru. Undeva în stînga sus, ascuns pe jumătate de perdea, un poster: unei tipe în bikini roșii îi adie vîntul prin păr.

La radio, bărbații își dau în continuare legătura unul altuia. Nenea Viorel zîmbește cu un colț de gură, pregătindu-și ustensilele pe un prosop alb. Meșterul Melc se așază la masa presei și aruncă o ocheadă printr-un ziar.

— No, cum să fie?

Nenea Viorel se uită la mine, dar vorbește camerei.

— Pierdut, zice Meșterul Melc în foșnetul ziarului.

— Da' un pic mai scurt, mai ales în față. Că acum are floccii aștia în față...

Întrebarea e de prisos. E întotdeauna „pierdut”. Indiferent ce spui, nenea Viorel își aplică șablonul: scurt în spate și pe la perciuni, apoi din ce în ce mai lung pînă în creștetul capului, de unde pornește cărarea rectilinie care desparte părul dat în dreapta de restul părului. Și punct. Oricare alte freze sînt variațiuni pe aceeași temă.

Acum Ogăraru execută o lovitură liberă peste zid, cu efect, și foarfeca mi se plimbă printre suvițe și suvițele cad pe podea. Mă uit la ele cu o mutră ploaie pentru că mă despart de ele și dacă mă despart de ceva la care țin, trebuie să îmi pun mutra ploaie. Nu pentru mine, ci pentru cei care mă siluiesc, ca să știe. În cazul de față, Meșterul Melc. La un moment dat, mi se împinge o oglindă în față. În difuzor, comentariul continuă:

— Pasă la Pop, care face un stop elegant pe pectoralii lui voluminoși și excelent lucrați. Continuă cu o fentă din gambă, încordîndu-și mușchii coapsei într-atît, încît șortul aproape îi plesnește. Tricepșii, bicepsii, dar mai ales fesele i se pun și ele în acțiune. Ce tehnică de invidiat la un jucător cu înălțimea lui! Și goal, goal, stimați ascultători. Pop aleargă la marginea terenului, unde este ajuns din urmă de coechipieri, îmbrățișat, sărutat și felicitat pentru remarcabila...

— No, îi bine? zice nenea Viorel.

Înclin capul într-o parte. Nu mă recunosc în oglindă.

— Îi bine, zice Tata.

Zic mulțumesc și mă ridic de pe scaun. Nenea Viorel mă curăță de păr cu o perie aspră. Meșterul Melc împătură ziarul la loc, plătește și ieșim.

— Pînă la urmă, un rezultat satisfăcător, se aude din difuzor. Important este că, în felul acesta, ne menținem hegemonia asupra sexului slab, care de aia-i slab, ca noi să fim sex tare, sau în erecție, sau ce mai, pulă groasă cu bile de rulmenți bagate prin gaura pulii, ca să fie și mai groasă, dacă înțelegi ce spun, stimați ascultători... și asta, în ciuda arbitrajului care, trebuie spus, astăzi a lăsat de dorit.

Din păcate, comentariul este întrerupt brutal de vocea crainicului, care zice:

— Și acum, dăm legătura în...

Botezul continuă...

Îmi trec mîna prin frizura mea nouă, pierdut. Sfîntul Viorel, frizerul, mă fixează încă de pe pereții bisericii. Între timp, soarele a intrat sub nori și înăuntru s-a făcut și mai întuneric. Preotul

își continuă ceremonialul, zice pe nas:

— Flșt mgzt fășalg – și așa mai departe, după care se întoarce înspre nași.

Nașii îl privesc nedumeriți. Preotul ține Cocorul deasupra vasului cu apă și brațele lui întinse, de pe care îi atîrnă odăjdiile, încep să îi tremure.

— Preotul vă întreabă cum îl cheamă pe copil... zice aghiotantul cocoșat care tocmai și-a făcut apariția de după ușa din altar.

— Ah... îngaimă nașii. Andreea. Andreea o cheamă...

La auzul numelui, preotul continuă, de data asta, și mai aprig. Scaldă în repetate rînduri Cocorul în vasul din fața lui. Coconului nu-i place apa rece și urlă din toți plămîinii. Preotul zice de mai multe ori:

— Aaaaaa fa lașki, Andreea, ba șlic șlic vojgiceeeee.

Moment în care, din colțul cel mai întunecat al bisericii, răbufnește un zgomot scurt, de scaun împins pe podea și, după cîteva secunde, nenea Tudor răsare în lumină. Mai cuprinde o dată întreaga biserică cu privirea, se uită la altar, la cupola ei ametoitoare, la sfîntul Viorel, frizerul, care ne conțemplă din poziția lui imposibilă, după care își face cruce, sărută una din icoanele de la intrare și iese.

Coconul a ieșit și ea din întuneric la lumină și preotul îi face semnul crucii pe frunte. O înmînează apoi nașei, care îi înmînează la rîndul ei banii. Preotul aprobă din cap și ne zîmbește. Coconul s-a potolit și ea. Nu mai urlă, nici nu mai scîncește măcar.

— Îi totuși frig, să nu răcească copilul, zice tușa Ili.

Tanti Zozi îi cuprinde mînuța în palmă și zice:

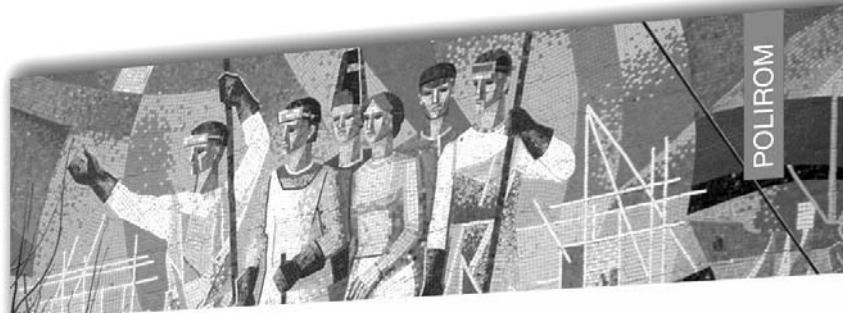
— Chiar că o amorțit, sărăcuța – și o îmbracă în grabă.

Procesiunea trece apoi în viteză prin pronaos, de unde mă culege pe mine și pe Miriapod. Coboară treptele bisericii și nu se oprește decît în dreptul statuii cu lupoaica, unde se aranjează pentru fotografie.

Fotograful zice:

— Nu, mai așa, mai așa, un pic mai strîns – și are vocea pițigăiată.

Tovarășul Colonel rupe formația, se postează în fața grupului, unde își

Ovidiu Pop

Trickster

Secvența A

pune la dispoziție experiența de campanie. Ne aliniază eficient. Zice:

— Mai încolo, așa, hai mai repede, copii în față că îs mai mici, așa.

Și iată că, dintr-o clipă în alta, procesiunea și-a găsit poziția și s-a potolit. Tovarășul Colonel își reia locul în formație. Atențieeee!

Sîntem așa: nenea Mircea și neavasta, tanti Zozi. Coconul, de un alb țipător, strălucește chiar în centru, în brațele Miriapodului. Lîngă ea e Meșterul Melc, care își ține mîinile pe umerii mei. În continuare, tușa Ili și Tovarășul. În față, Sanda și Anda, roșii. În spate, lupoaica cu puii ei din cupru. Așteptăm cu toții încremeniți declicul aparatului. Tanti Zozi zice:

— Mă, stai, stai să îi zic și lui Tudor să vină... și întreg dispozitivul izbutit de Tovarășul Colonel se sparge.

— Uf, da' n-ai putut să zici și tu înainte! zice el și tușa Ili îi dă imediat peste mînă și zice în șoaptă:

— Ai și tu un pic de milă pentru bietu' om...

— Da, da, da' acumă iar trebuie să o luăm de la început cu aranjatu'...

Nenea Tudor stă în Dacie pe scaunul din dreapta șoferului. Tanti Zozi deschide portiera, se apleacă, îl mîngîie pe creștet. În timpul asta zice ceva. Nenea Tudor se ridică, tanti Zozi îi oferă brațul, el îl refuză. E palid. Așa va ieși în poză, înfiorător de livid, pe jumătate mort, o stafie strecurată printre trupurile celorlalți. E ultima poză cu el în viață. Peste o săptămînă și ceva va muri pe patul de acasă, slab ca o filă de carte, cu pomeții ascuțiți, cu nasul ascuțit. Miriapodul mă va trage de guler, eu mă voi opune, pînă ce cusătura puloverului va ceda.

— Nu vreau să îl văd, nu vreau în cameră, nu, nu, nu!...

Și totuși îl văd. Mama mă va împinge din spate în camera întunecată pînă la căpățîiul lui. Și el mă va vedea, mă va privi cu niște ochi absenți. Și eu îl voi vedea: nasul și pomeții lui. Uscați și înspăimîntători.

Angela Marinescu: „Nu mănînc

Interviu realizat
de Elena Vlădăreanu

Mă intimidai.

Îmi pare rău. Nu vreau așa ceva. De ce te-aș intimida?

Dar vă dați seama că aveți acest efect asupra multora?

Nu, nu îmi dau seama. Sînt conștientă doar că se creează automat o anumită distanță între mine și ceilalți.

Indiferent despre cine e vorba?

Da, numai cu Alexandru nu am chestia asta. Cînd vine la mine, dacă nu ne certăm – foarte des ne certăm –, ne ducem în pat, el îmi ia mîna în mîna lui și stăm așa.

Am citit interviul recent din revista „22”. Este, pentru scriitorul român, o dovadă de curaj să-și arate atitudinea pro față de putere?

Nu. Era o oarecare dovadă de curaj dacă îmi arătam atitudinea anti. Dar pentru mine Bănescu nu este puterea. Este președintele unei țări deja intrate în procesul unei democratizări *à la longue*, și el, ca și toți ceilalți care există în acest exercițiu al puterii, va fi dat jos la un moment dat și se vor perinda alții.

De ce atitudinea anti ar fi o dovadă de curaj?

Nu am spus asta. Din punctul meu de vedere, nici una, nici alta nu reprezintă o declarație de curaj. E o declarație oarecare a unei tipe care, de-a lungul anilor de președinție a lui Bănescu, crede în ce a făcut și ce poate să facă Bănescu mai mult decît alții. Îl simt

mai aproape de ceea ce pare a fi conducătorul unei țări. Nu este un intelectual notoriu, faptul că a spus cu gura lui că a fost comunist demonstrează că opțiunea lui de atunci a început să se clatine, îl simt aproape de omul simplu – el este un om simplu, nu are nici un fel de aer de intelectual, de conducător, de dictator, de nimic; este un om din popor, mai răsărit ca alții, puțin mai inteligent, care, dacă ar fi fost lăsat să facă ce avea de făcut, ar fi făcut. Dar nu a fost lăsat.

Vorbiți acolo despre virilitate.

Eu nu știu dacă Bănescu e viril, nu i-am încercat virilitatea. Îl văd că se comportă ca un om care gîndește... poftim... viril. Are forță în gîndire, are forță în convingeri, are forță în faptul că se luptă cu niște oameni care nu i-au acordat niciodată nici o șansă.

Si asta este o trăsătură obligatorie pentru un om politic?

Pentru orice om. Mai ales pentru un om politic.

Pentru un scriitor?

Și pentru un scriitor.

Și despre Angela Marinescu se spune că este masculină. Vă fletează?

Nu mă fletează deloc. Îmi amintesc că acum nu știu cîți ani stăteam lîngă Bogdan-Alexandru Stănescu, care scrisese câteva rînduri în „Ziua literară” despre o mică antologie a mea, *Poeme de sus în jos*. Scria acolo ceva asemănător. Iar eu mi-am amintit că și mai de demult, stînd la masă cu Ioan Es. Pop și cu mai nu știu cine, tot Bogdan spunea că la un curs ținut de Cornel Mihai Ionescu la Filologie, acesta ar fi spus că singurul poet cu sex – el a spus altfel – din literatura română ar fi Angela Marinescu. BAS a uitat că îmi povestise chestia asta, a preluat ideea și a pus-o în mica lui prezentare pe care mi-a făcut-o în „Ziua literară”. De atunci nu a mai vrut să scrie despre mine. Din cauza vîrstei, sînt considerată un caz clasat. Sau cine știe din ce cauze obscure.

De ce credeți că forța din poezie este percepută ca fiind un atu masculin?

Pentru că este un atu masculin.

Dumneavoastră spuneți asta? Dumneavoastră, Angela Marinescu?

Da. Că îl am și eu, bine, recunosc. Din fericire, zic eu. Alții, dimpotrivă, ar spune: „la uite-o și pe nebuna asta!”. Așa îmi iese mie. Nu-mi iese altfel. Acum, să scrii, să faci artă tu, ca femeie, să fii acolo o biată păsărică la geam, care privește cerul albastru și păsărelele de afară, nu mi se pare chiar interesant. Poate mi s-ar părea dacă ar fi spus într-un anumit fel. Dar mie îmi iese să spun ce am de spus așa cum se vede. Nu îmi propun nimic. Forța nu presupune că atac teme majore. Și, dacă aș ataca, ar fi rău?

Citez: „Nimeni nu e vinovat că m-am născut de genul feminin”. A fost vreodată feminitatea o povară? Ar fi fost mai ușor ca bărbat?

Nu. Nu pot să gîndesc așa. Pentru mine cuvîntul *dacă* nu există. Într-adevăr, și am spus-o de nenumărate ori, un bărbat are un singur dușman pe lumea asta, și ăla este Dumnezeu, sau timpul sau moartea, pe cînd o femeie are doi dușmani, bărbatul și Dumnezeu, sau timpul sau moartea. O femeie, ca să poată face față unei confruntări de genul ăsta, trebuie să fie măcar o clipă în viața ei bărbat, adică să gîndească asemeni unui bărbat. Să gîndească pînă la capăt. Nu-mi plac sofisticările. Nu mi-au ieșit și nici nu-mi ies. Nu-mi sînt proprii. Nu înseamnă că dacă am forță înseamnă că în viață – cum spunea nu știu ce poet – aș mîncă bărbați. O tîmpenie. Nu mănînc pe nimeni, har Domnului, stau aici cum vezi și tu, stau în casă cît zece la un loc. Nu mănînc pe nimeni și îmi văd de treabă.

Ce-i cu lesbienele alea din Probleme personale?

Odată ce evoluezi spre bătrînețe și ajungi chiar să fii bătrînă se petrece o mică transformare în creier care te duce spre un anumit fel de percepție a lumii... dar nu atît lesbiană, cît percepție în care tu ai de-a face cu tine ca și cum tu ai fi totul. Tu poți fi tu împreună cu ceilalți, tu împreună cu iubitul tău, cu soțul tău, cu tatăl tău, cu fiul tău, deși tu ești singură. Bătrînețea exclude cuplul. Nu aș mai putea fi cu nimeni acum.

Nu e cumva o prejudecată?

Nu. Bătrînețea te aruncă departe de posibilitatea de a fi în cuplu.

O presiune socială?

Nici vorbă. Nu văd la tot pasul bătrîneți ținîndu-se de mîna? Dar eu pe ăia îi simt ca fiind o singură ființă. Se întîmplă și așa ceva. Bătrînețea presupune o intimitate cu tine atît de mare, de fapt, e cel mai intim lucru pe care îl poate trăi

„MĂ SIMT ÎN COMPETIȚIE CU TOȚI”

Există competiție în poezie?

Absolut!

Între bărbați și femei?

Între oricine și oricine.

Vine din sport?

Nu, pur și simplu este un domeniu în care competiția este pe un teren atît de bine conturat și atît de bine împrejmuit, încît nu-i mai vezi pe cei de dincolo de gard. Tu ești singur acolo și știi că ești privit și faci ce trebuie. Aici e frumusețea.

Acum, în acest moment, cu cine vă simțiți în competiție?

Cu mine. Am scos o carte mică, subțire, știu că am cărți mai bune decît asta, mai slabe decît asta. Mă simt totuși în competiție cu toți. Știu că a scos Caius Dobrescu o carte și mi-ar plăcea s-o citesc, să văd cît de teribilă e experiența lui. Mă interesează tot: că tu ai scos o carte, că apar cărți, că aștept o minune în ce privește cartea mea. Chiar așa, izolată aici, la capătul patului.

Gîndindu-mă la ultimele dumneavoastră volume, de la Fugi postmoderne

încoace, observ că ritmul poemelor este din ce în ce mai domolit.

Așa este. Am obosit. Nu mai am forță. Dar nimic nu este premeditat. Nici competiția aia de care îți vorbeam mai devreme nu era o competiție lucidă, era o stare de efervescentă, de nebunie, care nu te lăsa să fii liniștit. Nu e competiția aia, că eu alerg mai mult decît ceilalți. Devine atît de evident, spre sfîrșitul vieții, drumul pe care mergi și pe care vrei să-l străbați bine, cu pași apăsați, pe care să lași urme. Vreau niște pantofi grei cu care să las urme. M-ai tot întrebat de poezie, de boală, de competiție și eu doresc să-ți răspund totuși lucid. Știu că urmează luminița aceea orbitoare de la capătul tunelului. Știi ce spunea Pascal despre iubire? Ei bine, a spus că iubire este atunci cînd te deranjezi. La capătul vieții nu mai există poezie și boală, cît un anumit fel de deranj îngrijorat îndreptat spre ceea ce ar putea fi așa-zisa moarte. Oare acest deranj nu desemnează iubirea noastră teribilă pentru zona întunecată a echilibrului perfect cu noi înșine? Ceea ce înseamnă că omul iubește moartea deranjîndu-se strategic și cu viteză din ce în ce mai mare. Chiar dacă este bătrîn și stă pe loc.

un om, încît în interiorul acestei chestii teribile poți fi pentru tine totul. Poți fi pentru tine tot ceea ce îți lipsește. Totul vine înspre tine. Îți umple viața. Creierul e cea mai mare lichea din univers. Dacă nu ar exista trupul, creierul ar face crime inimaginabile. Ar face totul de unul singur. Dar trupul te limitează. Pe măsură ce îmbătrînești însă, trupul dispăre și rămîne creierul. Probabil, la ora asta, sînt o lichea în devenire.

De cînd a apărut Probleme personale, îmi tot spuneți că e ultima carte. De ce?

Pentru că nu mai pot să scriu. De un an și jumătate.

Poate e doar o perioadă proastă.

Acum, oricît m-aș gîndi eu că scriu, dacă nu scriu, nu scriu și gata. Doar nu mă apuc să speculez și să spun nu scriu, dar de fapt scriu. Momente au mai fost. Încă de la primul volum, de la *Sînge albastru*, cum îmi apărea o carte spuneam: „Vai, gata, nu mai pot”. Și a doua zi mă puneam pe scris. Am făcut și pariu cu Groșan, care nu credea că nu o să mai scriu. Ar fi trebuit să-i dau la bere... nu prea i-am dat.

Hai deți să construim sau să deconstruim un mit: ați scris în fiecare zi a vieții dumneavoastră?

Înseamnă că locul Angelei Marinescu în lumea literară, și nu numai, nu e unul prea comod.

Ba e comod. E comod pentru că mă las foarte frecvent lovită de ceilalți, criticată, înlăturată. Mi se cam sugerează că nu prea am ce căuta printre ei. Adevărul este că nici nu pot fi o boemă, sînt atît de bolnavă încît se exclude posibilitatea boemei. Pînă acum vreo opt ani mă tot duceam pe la „scriitori” (restaurantul Uniunii Scriitorilor – n.r.), stăteam de vorbă cu ei, am și băut vin cu ei, nu prea-mi ardea de soțul meu, de familia mea. Ba nu-mi ardea chiar deloc. Mă

pe nimeni și îmi văd de treabă“

tot certam cu ei, mă chinuiam să înțeleg. Eu nu prea înțelegeam. Foarte greu am înțeles. Am început să înțeleg lumea cam de vreo cinci ani.

Dar și dumneavoastră uneori sugerați că v-ați simți mai bine fără ei.

Nu cred asta. Acum, poate, mă descurc singură, dar înainte eram moartă fără ei. Nu era zi de la Dumnezeu în care să nu merg spre ei.

Ce a însemnat pentru dumneavoastră intrarea într-un mediu destul de autocentrist cum este cel literar? A fost greu pînă să fiți acceptată?

Nici acum nu știu dacă sînt acceptată. Știu că sînt niște tineri scriitori care nu mă acceptă în nici un fel, nu dau doi bani pe ce fac eu. Or fi și bătrîni care cred așa. De ce m-ar accepta pe mine, de exemplu, Emil Brumaru sau Luminița Marcu & co.? Probabil am un anumit patetism, forța asta de care zici tu... toate astea vin ca o compensație la sentimentul de insecuritate pe care îl resimt permanent și pe care mi-l dă boala. Mulți ani la rînd am avut sentimentul că nu o să mă mai vindec. Eu nu pot să fiu adecvată. Eu vreau să fiu agreabilă, relaxată, cea mai plăcută companie. Nu-mi iese. Dar nu pentru că nu vreau eu, ci pentru că așa mi se întîmplă. Am un

organism degradat. Și mai cred ceva: că scrisul mi-a provocat mie starea de boală pe care o am. Probabil structura creierului meu se datorează faptului că, genetic, eram predispusă bolii. Toată viața mea poartă amprenta bolii. Nu mai vorbesc de erotismul meu, care este atît de marcat de boală. Cînd ești lovit în instinct, gîndirea începe să lucreze altfel. Parcă ai fi într-un laborator. De-aia am forță. Ca o compensație a neputinței trupului meu.

Pentru dumneavoastră, poezia este un mod de viață. L-ați recomanda?

Eu nu recomand nimic. Am în carte poemul *coincidențe* unde chiar asta spun, că nu mai recomand nimic, să nu se ia nimeni după mine, că eu sînt o hoată bătrînă și unsă cu toate unsoarele. Cum să recomand așa ceva?

Ați lua-o de la capăt?

Ar fi greu. Cred că mi-a ajuns viața asta. Nu aș putea să o mai iau de la capăt. Adică nu pot să-mi pun problema că mi-aș putea repeta viața. Viața a fost cît a fost, mi-a fost dăruit Alexandru, i-am cunoscut pe mama, pe tatăl meu și pe sora mea.

Mi-ați rămas restantă cu un răspuns. Nu m-ați lămurit cum a fost

venirea dumneavoastră înspre mediul literar.

Literar. Nici nu știu dacă l-aș putea numi așa. Nu l-am resimțit așa. L-am simțit ca pe un mediu populat de bărbați și femei.

Două tabere diferite?

Categoric. Iar eu mă aflam în treabă. Eram studentă la Medicină și mă apucaser de scris prin anul III. Eu nu am trăit chestia asta cu scrisul. Nu m-am dus spre ei pentru că scriam. S-a nimerit să mă primească printre ei – cei care scriau pe vremea aia, în Cluj. A, îmi făcea curte un student la sculptură, foarte bun, mai mare cu vreo nouă ani decît mine. Avea un prieten, discutau atît de multe despre artă, despre arta lor, iar eu stăteam și luam aminte. Cînd mă despărteam de ei și mă întorceam în spital – pe vremea aia eram internată și fugeam noaptea printr-o spărtură în zid să mă întîlnesc cu ei la Arizona –, îmi luam un caiet și începeam să scriu. Nu știam ce fac. Sînt foarte inerteoasă, am evoluat foarte greu, știu că nicio dată nu am fost asimilată bine așa cum au fost Blandiana, Mălăncioiu, Gabriela Melinescu, Constanța Buzea etc. Eu mă duceam întotdeauna înspre cei mărunți, marginali, amărîți, săraci, bolnavi, neterminați. Eu nu puteam să-mi aleg un prieten extraordinar. Nu

știu de ce. Simțeam că nu sînt de el, că e inaccesibil. Așa încît mă duceam spre cei accesibili. Cînd accesibilitatea aia nu mă mai satisfăcea, plecam și căutam altceva. Pînă cînd acum am ajuns eu cu mine înșămi și e cel mai bine astfel.

Cum a fost Sînge albastru?

Cum să fie? Cînd eram studentă la Medicină, a fost așa: primul an, l-am făcut, în al doilea am făcut recidivă și am stat acasă, am reintrat în anul II, l-am făcut, în anul III iar am făcut recidivă și iar am stat acasă și tot așa. Și în anii ăia, la un moment dat, m-am apucat să scriu poezie. Apoi am fost la un sanatoriu pentru studenți și erau acolo doi băieți care scriau, mi-au zis să mă duc la cenaclu. M-am dus la cenaclu, era Ion Papuc pe acolo și ne puneau să citim filosofie, eu eram cu Medicină în cap, dar atunci chiar l-am citit pe Hegel. Bineînțeles, asta nu m-a ajutat să scriu poezie mai bună, dimpotrivă. Dar eram atît de preocupată de chestia asta, băgată pînă-n gît în Hegel că nici nu mai vedeam bine în jurul meu. Apoi familia mea s-a mutat la Oradea și atunci m-am apucat să scriu *Sînge albastru*. Așa s-a întîmplat.

De ce sînt atît de importanți pentru dumneavoastră criticii literari?

Sînt foarte importanți. Față de noi, cei care scriem poezie, sînt totul. Fără ei, nimic nu are valoare. Dacă, să zicem, faci literatură de sertar, te menții la nivel de Madame Bovary, dar asta nu-mi este propriu. Dacă vrei să te confrunți, îți iei, domnule, un critic și te confrunți.

Dar ce ne facem cînd criticii nu se pricepe atît de bine la poezie?

Ei, ăsta-i farmecul vieții... Ce, orice bărbat se pricepe la femeii?!

Dar un feedback din partea publicului?

Nici vorbă! Ce, tu mai crezi în așa ceva? Public?! Publicul ăla pe care noi îl credem adevărat este o gospodină care stă acasă și citește și nu mai face nimic altceva. Se culturalizează. Publicului îi place cultura. Noi o facem harcea-parcea, ne băgăm în ea ce putem și vine publicul, se așază comod în fotoliu, cu o cafea și o țigară de foi...

Și vreți să fiți citită de acest public?

Nu! Tocmai asta îți spuneam. ăsta-i public? Nu mă interesează. Vreau critici! Pentru ei, a citi este un efort la fel de mare cum este pentru noi a scrie. Pentru că trebuie să facă tot. Să parcurgă drumul scrisului de la cap la coadă.

PREȚUL CERUT ÎN ITALIA PENTRU LIBERTATEA DE EXPRIMARE: 1.250.000 DE EURO

Intelectualii lumii în apărarea lui Antonio Tabucchi

„Antonio Tabucchi este unul din puținii scriitori italieni capabili să restituie fericirea de a citi, iar din acest motiv fiecare carte nouă a sa devine un eveniment“, scria nu de mult în „La Repubblica“ un confrate italian, Curzio Maltese. Talentatul scriitor italian, cunoscut și cititorilor de limbă română grație traducerilor cărților sale apărute la Editura Polirom, se află de cîteva zile în centrul unui scandal cu iz politic și cultural.

BIOGRAFIE

- » Antonio Tabucchi s-a născut la Pisa, în 1943, pe data de 23 septembrie – ziua primelor bombardamente americane asupra orașului. În 1962, pleacă la Paris pentru a studia filosofia. Îl descoperă pe poetul portughez Fernando Pessoa, după ce citește traducerea în franceză a poemului *Tabacaria*. Entuziasmul său îl va face să descopere limba și cultura Portugaliei, țară care îi va deveni o a doua patrie.
- » A primit, printre alte distincții literare, Premiul „Medicis Etranger“ în 1987, Premiul european „Jean Monnet“ în 1994 și Premiul „Nossack“ al Academiei din Leibniz în 1999. În cursul campaniei electorale din 1995, protagonistul romanului său *Sustine Pereira* a devenit un simbol pentru opoziția de stînga la politica lui Silvio Berlusconi, Antonio Tabucchi fiind el însuși foarte angajat împotriva guvernului Berlusconi.
- » La Editura Polirom au apărut romanele *Capul pierdut al lui Damasceno Monteiro* (2002), *Se face tot mai tîrziu* (2003, 2008) și *Tristan moare* (2008).
- » Romanul *Sostiene Pereira* a fost ecranizat în 1996, în regia lui Roberto Faenza, interpretul rolului principal, Marcello Mastroianni, cîștigînd un premiu David di Donatello pentru cel mai bun actor.

Victor Eskenasy, Praga

Pe scurt, președintele Senatului italian, Renato Schifani, îl somează prin instanță și îi cere să plătească drept daune morale pentru un articol publicat la 20 mai, în ziarul „l'Unità“, suma astronomică de 1.250.000 de euro. Articolul în cauză se intitula „Fapte și minciuni“ („I fatti e veleni“) și era o intervenție în polemica dintre alți doi ziariști italieni, pe tema unor presupuse legături ale lui Schifani cu lumea interlopă a Mafiei. În fond, întregul caz este expresia unor adevărate represalii, declanșate împotriva unui autor ce deranjează prin luările de poziție și scrierile sale puterea premierului Silvio Berlusconi, de care este legat președintele Senatului, Schifani. Tabucchi și ziaristul Marco Travaglio, pe care îl apărase în articolul incriminat de demnitarul italian și care este și autorul unei cărți despre originile dubioase ale averii lui Berlusconi, sînt printre principalii colaboratori ai unui nou ziar, lansat la Roma în septembrie, „Il Fatto“ („Faptul“); un ziar independent, ce și-a propus să relateze „fapte și adevăruri ce nu pot fi găsite în altă parte“ și „să răspundă tirurilor de artilerie ale șefului guvernului împotriva presei opoziției“. Și aceasta deoarece, cum declara într-un interviu Marco Travaglio, „problema mediei italiene este că ele aparțin unor mari grupuri industriale, unor partide

politice sau unui personaj care este în prezent președintele Consiliului de Miniștri“.

Democrațiile au nevoie de oameni liberi

Antonio Tabucchi, cel care s-a pronunțat fără ezitare împotriva „marii cuceriri de tăcere ce amenință să acopere totul“ odată cu „crescîndul control grotesc al informației exercitat de guvernul Berlusconi“, suferă acum primul tir de artilerie despre care se vorbea la apariția cotidianului „Il Fatto“. În apărarea lui Tabucchi de o săptămînă circulară pe Internet un Apel lansat de editorul său din Franța, Antoine Gallimard. Anunțat și citat de „La Repubblica“, „Il Giornale“ și „El Pais“ în Spania, apelul semnat de numeroase personalități de marcă ale lumii culturale internaționale este publicat de cotidianul „Le Monde“, în ediția sa datată joi, 19 noiembrie. „Democrațiile în viață au nevoie de indivizi liberi“, se scrie în Apelul intitulat „Pentru Antonio Tabucchi“. „De indivizi curajoși, nedisciplinați, creatori. Care îndrăznesc să provoace, care deranjează. Așa este cazul scriitorilor a căror libertate de cuvînt este indisociabilă de însăși ideea de democrație. De la Voltaire și Hugo la Camus și Sartre, trecînd prin Zola și Mauriac, Franța și libertățile ei știu ce datorează exercițiului liber al dreptului la opinie și datoriei de alertă în

fața opacității, minciunilor și impunerii puterii. Iar Europa democratică, de cînd se construiește ea, nu a făcut decît să conforteze întotdeauna această libertate a scriitorilor împotriva tuturor abuzurilor puterii și a rațiunilor de stat“.

Un scriitor care nu a renunțat la libertate

„A pune sub semnul întrebării itinerariul, cariera și biografia unui înalt responsabil public – se scrie în Apelul ce amintește gestul lui Renato Schifani împotriva lui Antonio Tabucchi – face parte din chestionarea necesară și din curiozitățile legitime ale vieții democratice“. Iar Apelul conchide, cerînd ca la gestul de solidaritate să se alătore, prin semnarea protestului, cît mai mulți oameni: „prin alegerea specială a țintei – un scriitor care nu a renunțat să-și exercite libertatea – și prin suma reclamată – una exorbitantă pentru o afacere de presă –, obiectivul este de a intimida o conștiință critică și, prin intermediul ei, de a face să tacă un număr mult mai mare... Nu putem rămîne indiferenți și pasivi în fața ofensivei actualei puteri italiene împotriva libertății de judecată, de critică și de interpelare“.

Acest articol a fost scris pentru www.europalibera.org și a fost preluat cu acordul autorului. Intertitlurile aparțin redacției.

Solidaritate

Apelul lansat de Antoine Gallimard a primit un răspuns imediat din partea lumii intelectuale mondiale. „Nu putem rămîne indiferenți și pasivi la ofensiva puterii italiene contra libertății de a gândi și a critica“, se scrie în acesta. La ora închiderii ediției, Apelul era semnat, conform lemonde.fr, de peste o sută de personalități. Printre acestea, Martin Amis, Constantino Costa-Gavras, Tony Judt, Antonio Lobo Antunes, Norman Manea, Jean Mattern, Orhan Pamuk, Philip Roth, Fernando Savater. Din România și-au manifestat susținerea față de Tabucchi Gabriela Adameșteanu, Sanda Cordoș, Dan Lungu, Silviu Lupescu, Ovidiu Pecican, Răzvan Petrescu, Marta Petreu, Catrinel Pleșu, Ion Vianu, Bogdan Ghiu. Lista completă a susținătorilor o puteți găsi pe site-ul revistei noastre, www.supliment.polirom.ro.

Norman Manea: „Presa dependentă financiar și aservită politic și-a amorțit nervul critic“

Într-un text scris pe 15 noiembrie, la New York și intitulat „Scriitorul și clovniul Puterii“, Norman Manea amintește succesul extraordinar de care Antonio Tabucchi se bucură în Italia, iar prezența în lista de bestseller-uri a volumului de proză scurtă *Il tempo invecchia in fretta* (*Timpul îmbătrînește repede*), apărut în această toamnă la Feltrinelli, dovedește o dată în plus acest lucru.

Un succes datorat nu doar eminenței literaturii sale, ci și „modelului moral pentru concetățenii sufocați de marmul actualității, copleșiți de o crescută și constantă restrîngere a legalității și de propria lor neputință“. Norman Manea adaugă: „Cine a urmărit deplorabila degradare a atmosferei politice italiene în ultimii cîțiva ani înțelege, fără dificultate, inventivitatea manipulărilor guvernamentale care au adîncit apatia opiniei publice. Presa dependentă financiar și aservită politic și-a amorțit nervul critic, cititorii și-au diminuat și ei așteptările. (...) Ceea ce dictatura izbutește prin teroare și crimă, oligarhia democrațiilor lovcave încearcă să rezolve prin forța insidioasă și imbatabilă Banului, aliatul grotesc și, nu odată, arma de grație a Puterii“.

Botnița pe presa italiană

În articolul său din „l'Unità“, Antonio Tabucchi reiterează problemele grave privind libertatea presei din Italia, țara în care Silvio Berlusconi deține cele mai importante posturi private de televiziune, își exercită influența politică asupra canalelor publice de televiziune. La acestea se adaugă influența de ordin economic asupra a circa 80% din presa italiană și edituri. Tabucchi reclamă faptul că Berlusconi și administrația sa își doresc o republică prezidențială de sorginte peronistă. Mai mult decît atît, pericolul major îl constituie și dorința de modificare a constituției italiene.

SEMNETARI AI APELULUI

Gabriela Adameșteanu:

Am auzit despre acest proces intentat lui Antonio Tabucchi în primăvară, atunci când am participat la Paris la lansarea celei mai recente cărți ale sale și a existat o explicare a întregului caz făcută de editorul Bernard Comment. Am înțeles atunci anvergura procesului menit să-i închidă gura unui scriitor foarte important, dar care este în același timp un scriitor angajat, care privește cu neliniște la lucrurile ce se petrec în țara sa. Presa, care este în mare măsură în mâna primului ministru italian, oferă tot mai greu posibilitatea vocilor critice să se facă auzite.

Având experiența unui timp când nu puteai să te exprimi liber, mi s-a părut gestul cel mai normal pe care îl puteam face.

Dan Lungu:

Am primit prin e-mail scrisoarea lui Antoine Gallimard și mi s-a părut relevant punctul său de vedere. Știind contextul autoritar din Italia și statutul lui Antonio Tabucchi, în contextul în care libertatea scriitorului este amenințată frecvent, mi s-a părut un gest de minimă solidaritate pe care îl pot face. Mi-ar fi plăcut să pot face mai mult!

„Istoria este cea care explică spiritul popoarelor“

Interviebat de „Suplimentul de cultură“ în mai 2008, Antonio Tabucchi, stabilit în Portugalia, declara că nu a părăsit Italia din motive politice și comenta situația politică prezentă a Italiei, raportându-se la istoria statului.

Bogdan-Alexandru Stănescu,
George Onofrei

Întrebat cum poate un intelectual să stea departe de bibliotecă și personală, Tabucchi a replicat că nu și-a tăiat rădăcinile, ci, din contra, revine din când în când în Italia. „Dacă mi-aș vinde casa, mi-aș obliga copiii să ia calea exilului. Fiul meu lucrează la Barcelona, iar fiica mea s-a căsătorit la Lisabona. Însă au amândoi o legătură cu Italia, pentru că avem încă o casă și se pot reîntoarce în ea ori de câte ori doresc. Casa rămâne, țara se schimbă și, de asemenea, guvernele. În acest moment nu am din punct de vedere politic o legătură bună cu țara mea, dar o iubesc profund. Nu țara e cea

pe care nu o iubesc, ci persoane din ea... (...) Consider că, odată cu trecerea vârstei, cărțile care trebuie să te urmeze devin tot mai puține. Și biblioteca devine foarte mică astfel.“

Provocat să comenteze actualul context politic italian, Tabucchi face apel la istorie: „Cred că mai mult istoria este cea care explică spiritul popoarelor. Italia a fost, asemenea Franței sau Spaniei, proprietara a mai multe țări din această lume... Apoi a avut o monarhie mediocră reprezentată de dinastia de Savoia. Desigur, cu un om bun de stat precum Cavour, dar pe ansamblu de o mediocritate foarte puternică. Iar a avea timp de 100 de ani o astfel de monarhie marchează o țară. În plus, în 1922, aceasta a acceptat și s-a aliat cu fascismii. Italia avea, deci, în '22 un Parlament și o monarhie cu un rege mediocre. Iar regele l-a acceptat pe Mussolini în Parlament crezând că asta îi va rezolva problemele cu poporul – după primul război mondial, grevele erau la ordinea zilei, problemele economice erau foarte mari. Cu o monarhie incapabilă să rezolve problemele, venea, în sfârșit, cineva cu mână forte. S-au înșelat crezând că va rezolva problema, după care se vor putea descotorosi de el. Și am

avut 22 de ani de fascism, pe care Italia l-a mai și exportat cu succes în Ungaria, în România, în Spania și în Portugalia. Iar în Germania, fascismul a devenit nazism prin Adolf Hitler. E clar că poporul nu poate fi decât marcat de o istorie ca aceasta. Fiecare om se naște cu caracteristicile popoului său – dacă v-ați fi născut în Statele Unite, ați fi crescut ca un american ș.a.m.d. Bineînțeles, avem acum o viziune democratică mai stabilă și sper că va fi ameliorat și caracterul nostru cu timpul. Dar asta se va întâmpla într-o perioadă mai lungă, nu se va face imediat“.

Antonio Tabucchi este foarte trist în ceea ce îl privește pe primarul Romei, Gianni Alemanno: „Da, un neofascist care poartă crucea celtică. Când era tânăr, agresa oamenii pe stradă, iar acum a devenit elegant, și-a pus cravată și poate va încerca să pară un reprezentant al dreptei liberale, moderne. Cel puțin așa sper. Dacă un tată îi povestește copilului său ceva și îi dă un sfat, fiul va fi tentat să facă exact invers. Transmiterea cunoștințelor e destul de slabă, televiziunile sînt stupide, istoria e ascunsă chiar și în școli, astfel că nu putem avea o generație total ruptă de istoria sa“.

BIBLIOTECA DIN PETRILA DE ION BARBU

IOAN GROȘAN

TRAIANUTZU,
SPAIMA
CONSTITUȚU

Am aruncat Suplimentul de cultură în aer!

SUPLIMENTUL
DE CULTURĂ SE
AUDE LA

Radio Iași
Acasă în oraș! Moldavia!

în fiecare vineri,
de la 20.00

Cu George Onofrei

Eu cu cine votez? (II)

În timp ce candidații la președinția României se fugăreau unul pe altul pentru a fixa o confruntare televizată, în combinații de cinci luate câte patru, competitorii la președinția Uniunii Scriitorilor își trimiteau scrisori deschise. Intelectuali, de!...

Când bunul cititor va parcurge acest text, toată lumea interesată va fi știind cine a triumfat la alegerile de luni (de la USR), desfășurate după cele de duminică (naționale). Nu mai ai loc de atâtea evenimente și parcă nu mai ai timpul necesar pentru a le procesa.

Deocamdată însă e miercuri, 18 noiembrie, și eu cu

prietena mea contabilă curioasă de întâmplările scriitoricești facem schimb de impresii asupra rundelor Manolescu – Agopian. Președintele de azi e deja la al doilea editorial *contra* din „România literară“, în ultima săptămână încruntându-și sprânceana către „Observator cultural“. Agopian e mai coagulat: el îi răspunde în „Academia Cațavencu“ în două episoade la scrisoarea l, lăsându-l în ofsaid și atacînd pe ambele extreme, cu centrări plouate în careul mic.

— Careul mic e careul cel mai mic? m-a întrebat amica mea. — Dragă, ai potențial de microbistă, i-am răspuns.

Cum ar veni, aici e vorba despre Comitetul director al Uniunii, cel care a luat în toți acești patru ani deciziile financiare. — Tu în ce careu ești? și-a arătat ea imediat curiozitatea tipic feminină. — În careul mare, al Consiliului care chipurile aviza hotărârile Comitetului. — Păi și nu le-ați avizat? — Le-am avizat, bineînțeles, pe cele care ni s-au comunicat. — Și nu vi s-au comunicat toate? — Dragă, cum să știu dacă ni s-au comunicat toate? Pentru asta ar fi trebuit să fiu și în Comitet. — Și Agopian a fost? — Da, în ultimii doi ani a fost. — Deci știe ce s-a vorbit și la Comitet, și la Consiliu, nu?

— Da, și se pare că tocmai asta e problema lui Manolescu. Că Agopian scrie la gazetă ce știe. — Sînt lucruri compromițătoare? — Mai întrebă? Sînt chestii cu cifre, specialitatea ta. Cine a luat, cui i s-a dat, cine a luat peste rînd, cui i s-a dat cu tifla. — Bine, adevărul e că mereu vor fi oameni mulțumiți și oameni nemulțumiți de o anumită politică selectivă. — Da, dar să știm și noi, fraierii USR, cine anume a făcut „selecția“ financiară și pe ce criterii. La voi nu sînt licitații, unde concuți cu alte firme? — Ba bine că nu! — De ce n-ar fi și la noi reguli clare și transparență a deciziilor?

La acest punct, amica s-a gândit puțin, după care a început iar partida de ping-pong: — Și crezi că Agop vă

BUCUREȘTI FAR WEST

Daniel CRISTEA-ENACHE

va oferi mai multă transparență? — După câte văd eu, deja ne oferă. De ce să nu fie știute aceste date și cifre? — Poate că sînt date confidentiale. — Ce vorbești, soro, la Uniunea Scriitorilor? N-ai vrea să fie și secretizate, și făcute publice după cincizeci de ani? — Dar tu personal ai vreun exemplu concret de folosire de liste albe și negre? — Am mai multe, dar nu mai am acum spațiu decât pentru unul. — Care? — La un colocviu al tinerilor critici, *conducerea USR* a refuzat să dea finanțare, cum

făcuse la ediția precedentă. — Pe ce motiv? — Că eram și eu pe lista participanților. — Nu serios, asta a fost un răspuns oficial? — Că doar nu vorbim de meciuri amicale...

— Scriboase lucruri, dragule. Du-te și votează-l pe Agopian, poate o să vă fie mai bine. Dar dacă nu iese? — Iese, nu iese, eu îl votez. Decît să cîștig cu mînele unui combinator, mai bine pierd cu mîna dreaptă a unui om.

Asta i-am mai spus prietenei mele; și-am fost cumva mîndru de replică.

DIABLOGURI

Veronica D. Niculescu & Emil BRUMARU

Fragment cu inima lucrurilor

Emil Brumaru: Jaluzele căzute strîmb la geamuri! Îmi amintesc de lupta mea cu jaluzelele avute cîndva la camera cu birou, unde scriam zilnic, prin 1978-1980, scrisori către Florin Mugur, Lucian Raicu etc. Acum jaluzelele s-au blocat sus, biroul, plin cu vrafuri de cărți, e nefuncțional, prăfuit, inutil... Cîte o vază cu flori uscate lîncezește printre tomurile groase.

Veronica D. Niculescu: Cam trist un birou nefuncțional. Trist el, ca ființă, adică. Stau cărțile-n turnuri gotice? În poză este un detaliu de la o casă cam părăsită, cîndva atît de frumoasă. Cînd au căzut, copacii tăiați au trasat curcubeie albe în tenuală.

E.B.: Copaci ce își iscălesc finalul, cu crengile, pe zidurile caselor lîngă care au fost vie și frunzoși! Oh, nu pot uita cum am cumpărat biroul ăsta cîndva, de la o cunoștință și, într-o dimineață, l-am adus, ajutat de taică-meu, furișîndu-ne pe străzi, acasă. Tot așa, pe-o zi ploioasă, Mihai Ursachi m-a ajutat să aduc o mașină de cusut Singer... Chiar l-a amuzat asta, zicîndu-mi că tocmai e vremea de tîrîit mașini de cusut prin oraș!

V.D.N.: Și motoarele pe soare...

E.B.: Nu știu dacă ai mers vreodată cu Automotorul! Eu o făceam des, cînd eram copil, la Belcești. Automotorul e ca un autobuz, cu un singur, maximum două corpuri. Fiind fiul șefului de haltă, mecanicul mă lua în cabina lui, unde erau manete lucioase, gălbui, de alamă... Da, să mergi cu Motorul (așa se mai spunea la Automotor) e-o mare fericire... Soarele cădea din plin în cabina cu două scaune înalte...

V.D.N.: În plin festival de teatru, cînd zumzai și nu reușesc deloc să pricep cum mă poate obosi așa de tare ceva ce-mi produce atîta plăcere, iată o dorință de pus și de păstrat pentru zilele pustii de vară ce vor veni: să mă plimb cu motorul! Totuși, eu mă gîndeam la motorul-motor al lui Ursachi, zîmbeam la imaginea mașinii de cusut tîrîtă prin oraș și mă întrebam... dacă v-a folosit la ceva. Aveam și noi acasă două, rămase de la bunica nemțoaică. O poezie întregă în suveică!

Suveicile erau diferite: una rotundă, ca o cochilie de melc, alta sub formă de glonț. Ambele din metal foarte greu – inima mașinii de cusut.

E.B.: Nu uita că omul din Tecuci a avut degeaba un motor! Nu i-a folosit la nimic...

Inima mașinii de cusut! Și acele (macazurile de la linia ferată) au inimă! Inima acelor, mustind de păcură, ca să alunece bine cînd acarul schimbă macazul greu. Vai, acum totul e automat, electric, acarii sînt o categorie dipărută; și ce farmec aveau! Nu pot uita pe cei doi acari de la Belcești: Munteanu și Bujoreanu, veșnic beți; dormeau după-masa în grajdul vacii, anume în ieslea cu fin, spre a nu fi dibuiți de taică-meu. Eu le știam secretul! Mă puneau să le cumpăr țigări de la o prăvălie din apropierea haltei, și-mi dădeau și mie cîte una, s-o fumez în closet, drept răsplată! O curtau, se pare cu mare succes, pe servitoarea noastră, incomparabila Profira. Devenisem, cu timpul, un fel de complici, fiindcă eu o anunțam pe Profira, mereu trebăluind prin bucătăria-oara în care și dormea, că o așteptau acarii în grajdul paradisului postprandial! Ea se prefăcea că-i supărată de asemenea invitație, pufnea, trîntea cîteva craițe uriașe pe plită, să fiarbă în neștire, dar se ducea spășită (profitînd că maică-mea își făcea și dînsa somnul de pe la ora trei, doar în combinezonul bleu sau roz, sub un cearceaf mulat pe șoldurile răsucite indecent, pline, cu sudoarea curgîndu-i ca un rîuleț între sîinii încinși, pîndiți cu ardoare de mine)... Jos, taică-meu sta țea-păn la casa de bilete, țacănind cu sîrguință, la telegraf, mesagii doar de el înțelese...

V.D.N.: Inimile lucrurilor. Vioara are inimă – este mică, de lemn, fără ea nu e nimic vioara. Mi-a povestit un lutier italian, stabilit la Sibiu. Lutier din tată-n fiu, care știe să vorbească limba lemnului. Am ținut în mîna inima viorii mele, de la bunicul.

E.B.: Inima borcanelor e bulionul de sub celofanele legate cu fișii de cîrpe rupte! Inima unui nuc bate umedă la umbra frunzelor cu miros iodat!

V.D.N.: Inima unei agende – două cuvinte doar de tine știute, din miile înșirate în grabă, pe genunchi.

E.B.: Inima unei bucăți de mătăasă șfichiuită cu o nuia subțire, cînd fluturii ne enervează prea tare! Inimile disperate blînd ale elevilor repetente, puse în ultima bancă de dirigintă, abia încăpînd din cauza picioarelor prea lungi...

V.D.N.: Inima albastră a damei de pică.

Amanții

Amsterdam spune povestea unei vechi prietenii. Protagonistii: Clive și Vernon, un celebru compozitor de muzică clasică și un ziarist, primul primind comanda de a scrie o simfonie dedicată anului 2000, *Simfonia Mileniului*, cel de-al doilea un jurnalist ce încearcă să facă față concurenței acerbă din mass-media.

Bogdan Romaniuc

Amîndoi fac parte din aceeași generație baby boomers, născută în primul deceniu după al doilea război mondial și al cărei nume este strîns legat de revoluția flower-power din anii '60 ce a avut o influență enormă asupra Americii și asupra întregii lumi: „Nutriți în perioada de stabilizare de după război cu laptele și sucul de fructe ale statului, susținuți apoi de prosperitatea șovăielnică, inocentă, a părinților, pentru a se maturiza în epoca augustană a lipsei de șomaj, a noilor universități, a romanelor broșate cu coapte lucitoare, a rock-and-roll-ului, a idealurilor realizabile. Cînd le-a căzut scara de sub picioare, cînd

statul și-a tras sfîrcul sînului de la gura lor, devenind ținta batjocurii, ei deja erau bine înfipti, în siguranță și pregătiți să-și formeze una sau alta: opinia, gustul, averea“. Ian McEwan prezintă, astfel, pe scurt creșterea, urmată bineînțeles de decădere, a acestei generații de privilegiați.

Un roman cinematografic

Romanul începe cu înmormîntarea lui Molly Lane, amanta comună a celor doi prieteni, Clive și Vernon, amanta ministrului de Externe, Julian Garmony, și soția bogatului editor George Lane. Terorizată de un soț posesiv, Molly sfîrșește în nebunie, iar nebunia îi va aduce mai tîrziu și moartea. După moartea ei, George descoperă cîteva fotografii compromițătoare cu ministrul Garmony, fotografii care îl înfățișează pe demnitar într-o ținută feminină, aproape de travestit. Vernon vede în aceste fotografii posibilitatea de a provoca un scandal politic fără precedent: „Julian Garmony era un reprezentant tipic al acestei corupții, un mizerabil al cărui cap trebuia oferit urgent publicului pe o tipsie“.

Acesta publică, în ciuda opoziției prietenului său Clive, fotografiile făcute de Molly în timpul relației sale cu ministrul de Externe. Gestul va avea consecințe devastatoare pentru prietenia celor doi. Scena în care Vernon primește fotografiile de la George Lane scoate în evidență talentul de investitor al lui McEwan, dar mai ales pe cel de „scriitor cinematografic“ (în sensul dat de Garcia Marquez), care vizualizează scenele, este atent la toate detaliile, făcîndu-l pe cititor să vadă camera de filmat care surprinde gesturile personajelor: „Desprinse o fotografie de pe genunchi și i-o întinse... Incredibil. Vernon întinse mîna după altă fotografie... Reveni la prima. Toate celelalte gînduri îi fuseseră pulberate. Le studie din nou pe a doua și pe a treia, vîzîndu-le acum clar și simțîndu-se asaltat de sentimente diferite: mai întîi uluire, urmată de o nestăvilită ilaritate interioară. Înăbușirea

acesteia îi pricinui senzația că levitează, ridicîndu-se de pe scaun. Pe urmă, avu sentimentul unei răspunderi zdrobitoare – sau să fi fost sentimentul puterii? Tinea în mîini viața unui om – sau cel puțin cariera sa“.

Acesta este doar unul dintre fragmentele care explică de ce romanele lui Ian McEwan sînt, în marea lor majoritate, romane cinematografice. Este de apreciat felul în care romancierul dozează tensiunea fiecărui episod, reușind să mențină atenția cititorului pînă la final.

Morală în artă

De ce acest titlu, *Amsterdam*? Pentru că întreaga acțiune a romanului se petrece în acest oraș. Accentul cade în primul rînd pe relațiile interumane, pe ambiția și vina personajelor (la fel ca în *Ispășire*). Morala ocupă un spațiu considerabil și în lumea decadentă descrisă în *Amsterdam*, cu precizarea că atitudinea protagoniștilor față de propriile greșeli, decisivă în alte cărți ale lui McEwan, are aici o funcție mai puțin importantă. Apare, în schimb, problema moralei în artă și ni se vorbește despre artistul frate cu criminalul sau nebunul (după modelul dostoevskian al creatorului genial). Clive este imaginea artistului văzut de McEwan, insensibil pînă la cruzime, moral și amoral, cu o indiferență suverană față de oameni. Această indiferență, care este dusă de Clive dincolo de orice limite – el asistă la un viol fără a interveni –, îi atrage disprețul lui Vernon care îl consideră „un om atît de nepătat din punct de vedere moral, încît preferase să privească netulburat cum e violată o femeie, decît să se lase întrerupt din creație. Gest absolut odios și nebun“. *Amsterdam* este o carte scrisă pe un ton rece și cu un deznodământ șocant pentru cititorul care nu reușește să rețină toate indiciile, bine ascunse de altfel, ce anunță finalul romanului.

Ian McEwan, *Amsterdam*, traducere din limba engleză, note și postfată de Virgil Stanciu, colecția „Biblioteca Polirom. Proză XX“, Editura Polirom, 2009, 22.95 lei

» **Morală ocupă un spațiu considerabil și în lumea decadentă descrisă în Amsterdam, cu precizarea că atitudinea protagoniștilor față de propriile greșeli, decisivă în alte cărți ale lui McEwan, are aici o funcție mai puțin importantă.**

Casa Tahra face elogiul viorii și al violoniștilor celebri

În toamna anului 1949, acum exact 60 de ani, avionul în care călătorea spre Statele Unite violonista Ginette Neveu s-a prăbușit, provocând moartea tuturor pasagerilor. Violonista franceză, deja celebră în epocă, abia împlinise 30 de ani, iar compozitorul Henri Sauguet o evoca nostalgic scriind: „Interpretările ei exaltau sufletul, ne calmau slăbiciunile, ne lăgănu visele... Felul ei de a cânta avea ceva celest și divin; și înnobila”. O ascultasem pe Ginette Neveu pe diferite discuri compact (EMI/Toshiba, Testament, Polskie Nagrania, Music & Arts, Dutton etc.), dar nici unul nu m-a emoționat ca ultimul apărut, luna trecută, *In Memoriam*, la casa franceză Tahra (TAH 684). Un disc dintr-o serie întreagă consacrată artei marilor violoniști.

„Fără o vocație a solitudinii nu se realizează nimic grandios, iar adevărata grandoare este, poate, o solitudine radioasă”, nota Neveu într-unul din carnetele ei. Născută în 1919 la Paris, a dat primul recital public la vârsta de cinci ani și jumătate, iar doi ani mai târziu a debutat cu orchestra, în sala Gaveau, cântând *Concertul în sol minor* de Max Bruch. În 1928 a primit premiul întâi al Școlii superioare de muzică și pe cel de onoare al orașului Paris, continuându-și studiile cu George Enescu și luând lecții de compoziție cu Nadia Boulanger. A fost remarcată apoi de profesorul Carl Flesch căruia i-a devenit elevă din 1933 și cu al cărui sprijin financiar a participat la Concursul internațional Wieniawski de la Varșovia, în 1935. Avea să-l câștige, cu premiul întâi, avându-l drept concurent direct pe David Oistrach, iar odată cu premiul să înceapă o carieră internațională la numai 16 ani. Din primii ani postbelici datează o serie de înregistrări de concerte și muzică de cameră (cu fratele ei Jean), majoritatea lor astăzi publicate în format CD.

În epocă s-a scris despre Ginette Neveu numai în termeni hiperbolici,

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată” (Hermann Scherchen)

Victor ESKENASY, Praga

criticii vorbind despre o „forță creatoare, inspirată de un geniu divin”, de un „stil de foc, o frumusețe ce își înalță aripile, cu ea ajungându-se întotdeauna în acel punct în care cuvintele nu mai pot explica nimic”. Casa Tahra, care în urmă cu zece ani îi dedicase un set omagial de trei discuri, a ales acum o formulă mai puțin obișnuită, selectând extrase, mișcările cele mai frumoase, din Concertele de vioară de Beethoven (cu Hans Rosbaud în 1949), Brahms (cu Hans Schmidt-Isserstedt în 1948), Sibelius (cu Philharmonia și Walter Süsskind, în 1945), cărora le-a adăugat Poemul de vioară de Chaussou (cu NYPO și Charles Munch) și câteva minute dintr-un interviu al violonistei, de la 5 martie 1949. Toate sînt pagini muzicale de o rară frumusețe...

Dacă Ginette Neveu le este cunoscută amatorilor muzicii de vioară și, în orice caz, colecționarilor, Bronislaw Gimpel, protagonistul, alături de Nathan Milstein, al altui nou disc Tahra, *Le violon en Fête!*, poate fi catalogat mai curînd între marii violoniști uitați. Cu excepția unui CD *VoxBox Legends*, interpretările sale nu au mai fost publicate în ultimii 30 de ani.

Gimpel s-a născut la Lvov, în 1911, și el copil minune, elev din 1922 al lui Robert Pollack la Conservatorul din Viena, absolvit în 1926. A urmat o carieră de solist și s-a perfecționat și el cu marele Carl Flesch la Conservatorul din Berlin. Evreu, în 1937 a emigrat în Statele Unite, unde a devenit prim violonist al Filarmonicii din Los Angeles, iar în timpul celui de-al doilea război mondial s-a înrolat în armata

americană. Ulterior și-a reluat, cu succes, cariera de concert europeană, iar spre sfîrșitul vieții a predat la Karlsruhe și Manchester. A murit la Los Angeles, în 1979.

Capabil de nuanțele cele mai fine, cîntînd cu o căldură rară, dacă nu dispărută astăzi, Gimpel se înscrie indiscutabil între violoniștii de mare talent ai secolului XX. Discul Tahra (TAH 692) readuce la viață un concert *live* de la Berlin, din aprilie 1956, în care Gimpel a cîntat Concertul de Sibelius, în compania Filarmonicii berlineze dirijată de Eugen Jochum. Pe același CD poate fi ascultat și Nathan Milstein, în Concertul de vioară de Brahms, pe scena Festivalului de la Lucerna, în august 1977, sub bagheta lui Herbert von Karajan.

În sfîrșit, în ceea ce ar putea deschide pentru un tînăr o colecție de violoniști celebri, un al treilea set Tahra, *La Fête à Stradivarius* – vol. I (TAH 670-671), alături două nume și interpretări luminoase ale concertelor de Mozart, cu Christian Ferras și Ida Haendel. Înregistrările celui de-al 4-lea și al 5-lea concert mozartian, ambele din 1958, provin din arhivele radioului italian. Și tot de acolo, pe al doilea disc, provine și interpretarea înregistrată în 1953, la Torino, de Zino Francescatti, a Concertului de Mendelssohn. I se adaugă Concertul de Brahms cu prima violonistă a Italiei din anii 1950-'60, Gioconda de Vito, împreună cu Orchestra radioului bavarez, condusă de Eugen Jochum. Toate sînt modele de interpretare și gust, demne să figureze în orice colecție de discuri.

ROCKIN' BY MYSELF

Dumitru UNGUREANU

Talking Heads

De cîte ori văd un videoclip din anii '80, mă apucă un dulce-amărui sentiment de neputință. Regretul că mi-a trecut tinerețea într-o epocă de jale, că puteam să fac și să dreg nu e principalul ingredient al stării mele. N-am nici nostalgia romantică generată de cele ce, cum-necum, le-am dus la bun sfîrșit, un final mai degrabă lipsit de grandoare decît notabil. Sper să nu greșesc (auto)aprecierea: construim, poate, mai bine ce-am construit, dacă stăpîneam mijloacele tehnice actuale.

Aceasta mi se pare a fi rațiunea ce determină cîteva... capete gînditoare din aria muzicii rock să-și remasterizeze discurile, uneori cu rezultate superbe. Talking Heads sînt, aș zice, exemplu de top, numai bun de urmat. Prezența lui Brian Eno ca producător inițial se simte. Soundul e adecvat conținutului. Nimic nu distonează, nimic nu e forțat, nimic nu e pus în relief cu stridența celor care vor să demonstreze că se pricep chiar la inginerie de sunet, dar... Toate cele opt discuri de studio sînt de găsit în format DTS surround. Vreo două, *Naked & True Stories*, se pot asculta și-n avansatul (dar, se pare, deja desuetul) format DVD-Audio. Nu mă pot abține să precizez că pe unul dintre acestea am auzit prima dată cum cineva cîntă, nu bate la tobe! Chestiune inexplicabilă pentru mine. Pesemne că percuția poliritmică are valențe magice...

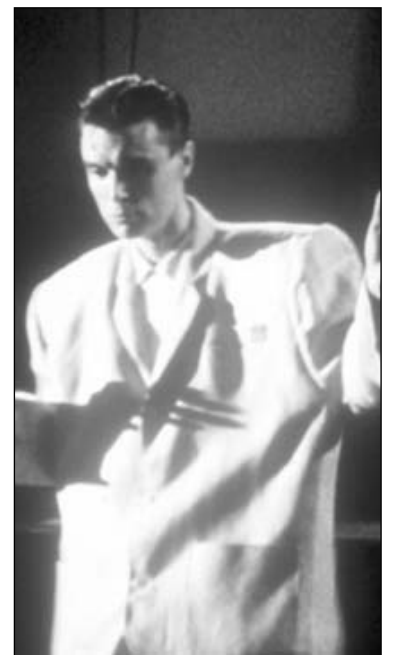
Există un titlu Talking Heads pe care îl consider un fel de lecție despre cum arată o restaurare impecabilă: *Stop Making Sense*. Spectacolul dat în trei seri din decembrie 1983, la The Pantages Theatre, Hollywood, a fost filmat și editat întâi ca disc audio. Filmul a circulat, apoi, în mediile școlare (izate), unde aprecierea criticilor care... gîndesc, nu vorbesc, era insuficientă să acopere cheltuielile distribuirii în cinematografe. Ediția pe casetă VHS tot nu va fi scos banii. Asta n-a descurajat autorii să facă transferul digital al peliculei originale și să editeze show-ul pe DVD, îmbogățit cu interviuri, trailer, videoclipuri. Era o aniversare cam pripită în 1999, doar trei cincinale de la prima apariție. Recent, cifra s-a rotunjit: 25 de ani! Drept care, discul blurray este pe piață și merită fiecare leuț sacrificat!...

...Mai ales pentru prestația minimalist-grotescă și psychotic-jovială a lui David Byrne. De la apariția în lumina strecurată pe

ușa ce dă spre culise, încălțat în teniși, dar la costum, pînă la prezentarea trupei, tocmai în final, artistul este absolut memorabil. Cîntul prelung, zvîcnetul spasmodic, frizura ce-a împins moda înapoi, pe la jumătatea secolului XX, costumul supra-larg ce-i dă aer de clovn, stilul personal de-a dansa non-stop în timp ce cîntă – ce să admiri mai întâi? Mișcarea sa scenică este lipsită, paradoxal, de non-sensul altor soliști. Scriu paradoxal, pentru că titlul conceptului pus în act este *Stop Making Sense*. Or, în foarte puține cazuri am văzut mai mult sens și substanță decît la Byrne. Parcă posesor al unei pregătiri de balerin profesionist, David știe să exprime corporal o suită de sentimente pe care le și transmite privitorului, chiar la distanță de-un sfert de veac!

Mă uitam la ecranul televizorului și urmăream încîntat coloana sonoră, satisfăcut de faptul că sincronizarea imaginii cu sunetul este perfectă. De exemplu, cînd Chris Frantz atinge cinelul din dreapta lui, eu aud sunetul în difuzorul din stînga mea, iar vocea lui Byrne se plimbă de jur-împrejur cînd regizorul (Jonathan Demme, cel cu *Tăcerea mieilor*) rotește imaginea prin panoramarea cores-punzătoare a obiectivului. Deodată, m-am pomenit în mijlocul camerei, alergînd în ritmul nu mai știu cărei piese! Poftim reacție!

Este un concert mult-lăudat, mi-e și jenă să adaug note suplimentare. Exagerez decriptînd asemănări vizuale cu thriller-ul din școala lui Hitchcock? Numele regizorului e garanție...

TOP CARTE

1

Regele se-nclină și ucide

Herta Müller
Editura: Polirom

2

Niște răspunsuri

Mihaela Rădulescu
Editura: Polirom

3

Animalul inimii

Herta Müller
Editura: Polirom

4

Vertigo. Lista infinită

Umberto Eco
Editura: Rao

5

Amintiri și povești mai deochiate

Neagu Djuvara
Editura: Humanitas

„Atenție! Fellini!”

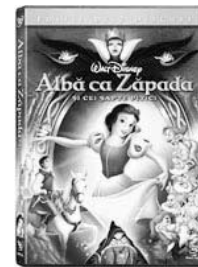
Dragoș Cojocaru

Satyricon este primul roman picaresc european. Scris de Caius Petronius în timpul lui Nero, pe la jumătatea primului secol al erei noastre, el s-a păstrat pînă în zilele noastre numai în forma unor fragmente. Nimic mai fascinant pentru un cineast care și-a transformat numele în adjectiv și care semnează aici poate cea mai „felliniană” dintre operele sale. Lacunele cărții lui Petronius îi permiteau să realizeze o excursie prin decadența crepusculară a Romei antice ca pe „o călătorie science-fiction în trecut, într-o uriașă galaxie onirică, scufundată în obscuritate”. „Cred că am fost sedus de posibilitatea de a reconstrui acest vis, transparența lui enigmatică, limpezimea lui indescifrabilă. Lumea antică, mi-am spus, nu a existat niciodată, dar, cu siguranță, noi am visat-o”, explica regizorul în cartea *Fellini despre Fellini*.

În general, filmele maestrului italian sînt dificil de înțeles, dar *Satyricon* poate lua pe nepregătite pînă și spectatorii avizați. În 1970, un critic scria în revista „Time” că „au fost făcute sute de filme freudiene, însă *Satyricon*-ul lui Fellini este primul și cel mai important film junglian”. Nimic deplasat aici, Fellini ajunsese la începutul anilor '60 pe canapeaua psihanalistului Ernst Bernhard care îl îndreptase spre opera lui Jung, spre I-Ching și care îi dăduse ideea să țină un jurnal în care să își noteze visele.

Această terapie urma să aibă o uriașă influență asupra lui Fellini, care astfel descoperă cel mai bun mod de a scăpa cu aplauze și reputație de geniu după ce și-a abandonat spectatorii în labirintul propriilor tale fantasmă. La urma urmei, chiar cel care se autodeclarase „născut asasin” avertiza: „Lumea imaginației mele este întotdeauna mai aproape de adevăr decît adevărul însuși”.

Un film semnat Fellini este o excursie cu bilet „dus” și întoarcere opțională. Cînd „il maestro” a căpătat obiceiul de a adăuga propriul nume la titlurile producțiilor sale, mulți au văzut în asta o dovadă a unui orgoliu nemăsurat. Cred că, mai degrabă, este vorba de o avertizare cinstită: înăuntru te așteaptă leopardul, pe gard e scris „Atenție! Fellini!”.

TOP FILM

1

Albă ca Zăpada și cei șapte pitici

Regia: David Hand
Walt Disney Productions

2

Nașul

Regia: F.F. Coppola
Paramount Pictures
Ediție de colecție – 5 DVD

3

Tinkerbell și comoara pierdută

Regia: Klay Hall
Disney

4

Gomorra

Regia: Matteo Garrone
Fandango

5

Vicky Cristina Barcelona

Regia: Woody Allen
Mediapro

TOP MUZICĂ

1

If on a Winter

Sting
Warner Music

2

Parol că te iubesc

Gheorghe Dinică
Roton

3

Liebe Ist fur Alle Da

Rammstein
Universal Music

4

The Resistance (CD+DVD)

Muse
Warner Music

5

A Kind of Alchemy

Byron
Byron Management / A&A Records

Stairway to Heaven, succes datorat viciilor DJ-ilor

Biograful legendarei trupe rock Led Zeppelin, Charles R Cross, susține că lungimea hit-ului *Stairway to Heaven* este perfectă pentru o pauză de țigară, așa cum „jură” 100 de prezentatori radio chestionați de acesta cu privire la succesul piesei, scrie cotidianul „The Guardian”.

„Melodia a devenit un hit din întâmplare. O sută de DJ de radio mi-au jurat că au inclus cîntecul în playlist doar pentru că aveau

nevoie să se ducă să fumeze o țigară. Dacă era fie și cu un minut mai scurtă, n-ai fi putut fuma țigara pînă la capăt. Cu un minut mai lungă, ar fi fost prea mult”, a declarat Cross pentru „The New York Post”. *Stairway to Heaven* este una dintre cele mai cunoscute piese ale trupei Led Zeppelin și un adevărat reper al muzicii rock. Melodia, ai cărei autori sînt Jimmy Page și Robert Plant, a fost lansată în 1971, pe albumul *IV*. Durata piesei în varianta de pe album este de 8 minute și 2 secunde.

Pentru Led Zeppelin, *Stairway to Heaven* reprezintă, în opinia lui Cross, o binecuvîntare și un blestem. „În timp ce Page s-a simțit atras mereu de această piesă, Plant o detestă”, scrie Cross în biografia *Led Zeppelin: Shadows Taller Than Our Souls*, apărută în octombrie.

Înverșunarea lui Plant față de *Stairway to Heaven* ar reprezenta, se spune, unul dintre obstacolele majore în calea reunificării trupei Led Zeppelin. Celebra trupă britanică, care a lansat primul disc în 1968, s-a destrămat în 1980, după moartea percusionistului John Bonham. (NewsIN)

O româncă în semifinala Concursului "New Talent" de la Bratislava

Mezzosoprana **Antonela Bărnat**
Propunerea **Radio România Muzical**
pentru

Cel mai important concurs destinat tinerilor interpreți
derulat sub egida **Uniunii Europene de Radio**

În direct
Vineri, 27 noiembrie, ora 21

Radio
România
Muzical

se aude în FM (97,6 și 104,8)
pe satelit și live online
muzical.radioromania.ro

http://www.supliment.polirom.ro/

Suplimentul
DE CULTURĂ

Saptaminal de
Editura Polirom

EXCLUSIV ONLINE:
Știrile SDC

Zilnic, cele mai proaspete
știri din cultură

Un festival de teatru nu este doar un conglomerat de spectacole, deși analizele privilegiază această componentă. Selecționerul unic al Festivalului Național de Teatru, Cristina Modreanu, a reușit un lucru despre care s-a vorbit, din păcate, extrem de puțin. Într-o cultură teatrală în care cărțile substanțiale de specialitate și întâlnirile cu teoreticieni și practicieni care au construit sisteme de analiză sînt foarte rare, festivalul a reușit să devină un conector de rețele de informație mai mult decît necesar.

Mihaela Michailov

Publicarea unor volume pe care alte spații culturale le-au dezbătut demult – *Teatrul postdramatic* de Hans-Thies Lehmann, *Teatrul absurdului* de Martin Esslin, *Performance. Introducere și teorie* de Richard Schechner – constituie un act de poziționare critică, de asimilare a unor fenomene-cheie în explozia unor structuri de spectacol care au generat revoluția la nivel de scriitură și de regie. Anvergura acestor studii plasează

Festivalul și experimentul

festivalul în proximitatea unei platforme de cercetare lacunar coagulată în teatrul românesc. Creativitatea nu se revendică doar în conceptul și materialul unui spectacol, ci și în tipul de cercetare pe care spectacolul respectiv îl generează, în particularitatea unei perspective mobile de filtrare. Și dacă ne punem, de foarte multe ori, problema contemporaneității unui spectacol, ar trebui să ne preocupăm și cît de contemporani sîntem în descifrarea și revelarea unor vectori de adîncime ai montărilor, cît de mult ne adecvăm instrumentarul de percepție la schimbări din receptarea globală. Exact apariția unor cărți de eșafodaj critic poate transforma evoluția analizei și poate împinge un discurs dincolo de limitele comportamentului de verdict, permanentizat în critica românească.

Credința într-un teatru nesigur

Un festival care se respectă trebuie să fie și un spațiu de risc, de acroșare și sedimentare a unor forme de cercetare spectaculară care au un tip de vulnerabilitate cu totul specifică tocmai pentru că nu calcă pe un teren bătătorit. Dacă optăm doar pentru festivaluri de confirmare a unor valori, vom rămîne permanent într-un registru cunoscut, și nu de cunoscut, într-un context de previzibilitate,

și nu de investigare. Marile festivaluri din lume – Festivalul de Teatru de la Avignon sau Festivalul de Dans de la Viena ImpulsTanz, pentru a nu cita decît două exemple celebre – își iau foarte în serios componenta de risc și integrează, de fiecare dată, propuneri care încearcă să dezbată ceea ce e mai puțin cert. Cred din ce în ce mai mult într-un teatru nesigur, a se citi oportunitate fragil prin riscurile pe care și le ia. Și cred, la fel de mult, că un festival în care căutăm ce știm deja este un festival mort. A considera că un act de expertiză critică, cum e, pînă la urmă, un festival, este un cadru safe din care experimentul poate lipsi înseamnă a evacua teatrul din domeniul de reflecție vie.

Cărțile pe care le-am citat ajută enorm la înțelegerea unor spectacole incluse în Festivalul Național de Teatru. Fără *Teatrul postdramatic*, un spectacol ca *România, te pup!* (text Bogdan Georgescu, regia David Schwartz, Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Iași) nu poate fi înțeles în integralitatea construcției lui muzical-dramaturgice. Nici *pool (no water)*, în regia lui Alex Mihăescu (Teatrul German Timișoara) – ca structură performativă corală –, n-are cum să fie asimilat. Dimensiunii de cercetare pe care festivalul a deschis-o ar trebui să i se acorde mult mai multă atenție. Fără ea rămînem în bula unui festival exclusiv confirmativ.

masive, umilințele ca metodă represivă a identității victimei. Crimele împotriva umanității sînt de asemenea și cele ale puterilor financiare și economice, cu complicitatea efectivă sau tacită a guvernelor, comise cu răceală împotriva a milioane de persoane din lumea întreagă, amenințate că vor pierde și ceea ce le-a mai rămas, casa și economiile, după ce au pierdut sursa de venit”, argumentează portughezul.

În criza gravă economică și financiară care afectează lumea întreagă, scriitorul face cronică sentimentului copleșitor „pe care îl avem la finalul unei epoci în care nu am reușit să discernem cum va fi viața noastră în viitor”. „Ce facem noi, cei care asistăm neputincioși la avansul copleșitor al marilor puteri financiare și economice, care vor să cîștige din ce în ce mai mulți bani, dar și mai multă putere, prin toate mijloacele legale sau ilegale, curate sau nu, obișnuite sau penale? Putem lăsa ieșirea din criză în mîinile experților? Nu sînt ei bancheri, directori de companii multinaționale, speculatori cu complicitatea mass-media, cei care cu mîndrie se consideră posesorii unei înțelepciuni, care ne-au supus la tăcere în ultimii 30 de ani cînd am protestat timid, spunîndu-ne că nu știm nimic?”, scrie Saramago, care nu și-a ascuns niciodată orientarea de stînga. (NewsIN)

Saramago critică „marele imperiu al pieței”

Scriitorul portughez José Saramago revine pe blogul personal cu un articol marcat de nuanțe sindicale, intitulat „Nu șomajului”, în care critică „marele imperiu al pieței”, unul dintre conceptele centrale ale liberalismului. Saramago a scris, la cererea unui grup de sindicaliști, un text-manifest în care atacă goana după bani a „marilor puteri economice și financiare”, mai ales atunci cînd este în detrimentul micilor contribuitori anonimi.

Ceea ce se întîmplă astăzi, cînd sîntem brutal atacați de o criză economică fără precedent, este sub toate aspectele o crimă împotriva umanității, iar din această perspectivă ar trebui să fie analizată în conștiințele noastre. „Nu este o exagerare”, ne spune scriitorul. „Crime împotriva umanității nu sînt doar genocidele sau etnocidele, sau cîmpurile morții, torturile sau asasinatelor selective, foametea provocată deliberat, contaminările

VOI N-AȚI ÎNTREBAT fără zahăr VĂ RĂSPUNDE

BOBI

Pro Democrația

— Alo, domnul Dumitraș?

— Da, eu sînt. Cu cine am onoarea?

— Nu mă cunoașteți și sincer nu cred că vă ajută cu ceva dacă vă zic numele meu.

— Ba chiar mă ajută, să știu și eu cine mă ține de vorbă sau cui îi închid telefonul dacă mă deranjează inutil. Pe dumneavoastră nu v-a învățat doamna învățătoare că trebuie să vă prezentați?

— Da, acid ca întotdeauna. Hai să zicem că reprezint un organism care se ocupă cu prevenirea abuzurilor în presă cu ocazia campaniei electorale. Știți cum e, toți se apucă să-și dea cu părerea, că ăla nu-i place, că ăla nu știu ce, iar lumea ascultă și devine influențată.

— O fi, că de asta e campanie, să prostești lumea mai bine decît contracandidatul tău.

— Ei, vedeți, deja vorbiți tăios, iar asta nu aduce nici un serviciu democrației. Mai ales dacă vă apucați să scrieți cine știe ce trăsnași pe la ziarul ăla.

— Citiți „Suplimentul de cultură”?

— Sincer nu, mi se pare plictisitor, dar fiu-miu se mai uită pe la recenzii, iar ca el sînt destui și nu ar fi corect să găsească vreun articol al dumneavoastră iresponsabil, mai ales că duminică e turul întîi.

— Ce treabă am eu cu turul lor? O să mă duc la vot că asta-i treaba, pun ștampila pe cel mai puțin hoț și gata.

— Vedeți, iar ați comis un mic abuz. De ce să-i faceți hoți la ziar? Ce exemplu dăm la tineri?

— Dar nu-i fac la ziar. Ziceam așa ca pentru mine, că toți sînt niște profitori dornici de ciolan și nu ai de unde alege.

— Bun, dar asta nu trebuie să apară în gazetă. Să știți că am cunoștințe care pot să vă zboare de acolo. Mai bine nu dați articol săptămîna asta.

— Ba chiar trebuie să dau, că acuși mă sună.

— Spuneți-le că sînteți bolnav.

— Asta e scuza mea de rezervă pentru cînd nu am chef să scriu, nu are rost să o folosesc acum. Plus că nu sînt singurul care scrie acolo.

— Știu, am vorbit și cu Domnul Lăzărescu. Și el e cu scheciuri, cu poante. L-am rugat și pe el să o lase moale săptămîna asta.

— Auziți, dar cu ce v-ar deranja dacă îmi scriu articolul cu subiect fără legătură cu politica? De exemplu, mă gîndeam la gripa porcină.

— Sub nici o formă, că lumea o să dea vina pe Ministerul Sănătății, că n-a făcut, că n-a dres. Practic, orice subiect social sau economic abordat aduce inevitabil atingere unuia sau altuia dintre candidați. Eu rămîn la părerea să nu scrieți nimic.

— Nu vă supărați că vă întreb, n-oi fi avînd eu cea mai bună ureche muzicală, dar nu sînteți cumva Elena Udrea?

— Nu, domnu’ Dumitraș, de ce, semăn la vocea cu doamna Elena Udrea?

— Cam da.

— Nu sînt Elena Udrea, deși o admir mult pentru ceea ce face.

Suplimentul DE CULTURĂ

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași”. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași”. Se distribuie gratuit împreună cu „Ziarul de Iași”.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3, CP 266, tel. 0232/ 214.100, 0232/ 214111, fax: 0232/ 214111

Colectiv editorial: Emilia Chiscop, Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici (senior editor)

Redactor-șef: George Onofrei

Redactor-șef adjunct: Anca Baraboi

Secretar general de redacție: Florin Iorga

Rubrici permanente:

Adriana Babeți, Bobi și Bobo (Fără zahăr), Emil Brumar, Dragoș Cojocaru, Emilia Chiscop, Mădălina Cocea, Daniel Cristea-Enache, Radu Pavel Gheo, Florin Lăzărescu, Veronica D. Niculescu, Adrian Olaru, Diana Soare, Lucian Dan Teodorovici, Luiza Vasiliu.

Carte: Doris Mironescu, C. Rogozanu, Bogdan-Alexandru Stănescu.

Muzică: Victor Eskenasy, Dumitru Ungureanu.

Film: Iulia Blaga. Teatru: Mihaela Michailov.

Arte vizuale: Constantin Vică.

Caricatură: Lucian Amarii (Jup).

Grafică: Ion Barbu. TV: Alex Savitescu.

Actualitate: Robert Bălan, R. Chiruța,

Ciprian Nedelcu, Veronica D. Niculescu,

Elena Vlădăreanu, Cristina Hermezuiu.

Publicitate: Oana Asaftei, tel. 0232/ 252294

Distribuție / Abonamente: Mihai Sărbu, tel. 0232/ 271333. Media Distribution S.R.L., tel. 0232/ 216112

„Suplimentul de cultură” este înscris în Catalogul presei interne la poziția 2378. Pentru abonamente vă puteți adresa oricărei Agenții Rodipet din țară sau oricărui oficiu poștal. Citorii din străinătate se pot abona la adresa: export@rodipet.ro.

Tarife de abonament: 18 lei (180.000) pentru 3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei (690.000) pentru 12 luni

Tipar: Print Multicolor

Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îi aparține autorului » „Suplimentul de cultură” utilizează fluxurile de știri NewsIN » Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază

ENȚICLOPEDIA
ENCARTA
Luiza VASILIU

Partidul

Tocmai s-a terminat cea mai derutantă campanie electorală din ultimii 20 de ani, o campanie cu sloganuri prost inspirate, candidați excesivi în atacuri și slabi în apărare, dezvăluiri inutile și discuții pe lângă. O campanie care-a băgat în ceață mai mult decât a lămurit. Ei, altă treabă ar fi fost dacă am fi avut și noi un Kofuku Jitsugen-to. N-am mai fi vorbit despre moguli, fraude, lașități, ci despre fericire. Nu știți ce-nseamnă Kofuku Jitsugen-to? E Partidul Realizării Fericirii, înființat în Japonia în mai 2009 de secta Kofuku-no-Kagaku (Știința Fericirii). PRF a participat deja la alegerile legislative din august (la uninominal a luat cam un milion de voturi), se pregătește de scrutinul pentru Senat din vara lui 2010 și va deschide, tot la anul, o școală care să formeze viitori oameni politici. Programul partidului e plin de majuscule (cel puțin varianta lui în engleză): PRF își propune realizarea Adevăratei Democrații, a Fericirii Tangibile, a Națiunii Ideale (care e Japonia). Nimic mai simplu. Pentru asta, PRF promite, în calitatea sa de partid conservator, că va reduce impozitele și, lucrul cel mai important, că va încuraja toleranța și pacea atacând preventiv Coreea de Nord și, eventual, China. Cum ar veni, ca să te bucuri în liniște de fericire, trebuie să-ți ataci vecinii. Logica PRF e imbatabilă. Iar sloganul, amintind de schimbarea americană, dar referindu-se la cu totul altceva, e cam lung – „Dacă nu se schimbă nimic, nu ne vom putea proteja ființele cele mai dragi”. Să se revizuiască, asta vor membrii PRF, dar nu ca la Obama. Căderea puterii în mâinile unui partid democrat ar fi pentru Ryuho Okawa, președintele PRF, cea mai mare amenințare la adresa siguranței naționale. Mai înțelegeți ceva? De fapt, Partidul Realizării Fericirii se simte amenințat din toate direcțiile și, ca să-și ducă misiunea la bun sfârșit, vrea să scape de toți dușmanii. În mesajul anual către Partid, Enciclopedia a strecurat câteva versuri scrise de Johnny Mercer, autorul lui *Moon River* și îndrăgostit până la moarte de Judy Garland. Pe scurt, pentru realizarea fericirii, luați-o mai încetiv, pe larg (din piesa *Ac-cent-tchu-ate the Positive*): „You've got to accentuate the positive/ Eliminate the negative/ Latch on to the affirmative/ Don't mess with Mister In-Between”. Și Renunțați La Majuscule, Sint Caraghioase.

ISSN 1584-8272

9 771 584 827000 250

2012, de Roland Emmerich. Cu: John Cusack, Oliver Platt, Chiwetel Ejiofor, Samantha Peet, Danny Glover

Ce are Roland Emmerich cu planeta noastră?

Întâmpinat cu o cronică dubios de bună în „The Washington Post”, în vreme ce „The New York Times” a preferat pentru săptămîna premierei un *feature* calduț în care să topească declarațiile regizorului fără să trebuiască să dea verdicte asupra valorii filmului, așteptatul 2012 e de oriunde te uiți nu un film-catastrofă, ci o catastrofă de film.

Noul „sfârșit al lumii” e lung, 157 de minute, dar acțiunea trenează, durata nefiind justificată decât poate de ego-ul regizorului care se imaginează autorul unei epopei moderne despre potop și Arca lui Noe. Dacă în *Ziua Independenței* și în *The Day After Tomorrow* – *Unde vei fi poimîine?* existau și efecte speciale reușite, și acțiune, și umor, ambele filme fiind distractive în ciuda stereotipurilor, sfârșitul lumii varianta 2009 este una dintre cele mai

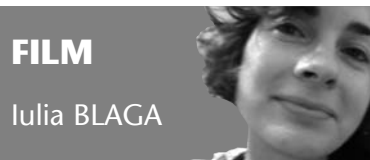
puțin *funny* acolade de locuri comune din ultimii ani.

Iată de ce Roland Emmerich nu va fi niciodată un James Cameron

Pentru că e un fel de tîmplar care, după ce a dăltuit toată viața bănci pentru parcuri, crede că poate construi un fotoliu Louis XVI. Neamțul ar fi vrut să facă din 2012 *Titanicul* epocii mo-

FILM

Iulia BLAGA

derne, dar e lipsit nu doar de originalitate, cît mai ales de rafinament și intuiție. Ce era la *Titanic* (dincolo de ce însemna el ca producție) teorie soteriologică spălată de apele unei catastrofe care deja a avut loc – fără ca prin asta speranța să piară – e în 2012 (care dă din gene supărător către toate hiturile cinema-ului recent) un produs de marketing special manufacturat ca introducere la „sfârșitul lumii” din 21 decembrie 2012. Roland Emmerich susține că nu a suferit nici un fel de traumă în copilărie care să-i justifice înclinația spre *action-disaster movies*. De ce ar fi suferit? Omul face bani, atî-

ta tot, și a vrut să ducă din nou ulciorul la apă. E vina lui că a făcut filmul sau a noastră că dăm bani să-l vedem? Din lipsă de spațiu, iată-i principalele minusuri: un scenariu ca pentru spectatori cu IQ de 0,5. Nu doar momentele sînt neoriginale și prost tratate, dar și replicile sînt stupide. Personajele sînt cît mai schematice cu putință, distribuția fiind în aceeași notă. Efecte speciale – neverosimile. Umor zero. Pînă și umorul involuntar lipsește.

2012 te face, așa, să-ți fie un pic jenă față de propria specie. Te face și să spui: 1. *Ce ar crede extraterestrii despre noi dacă ar vedea filmul?* și 2. *Dacă vine sfârșitul lumii, probabil că ni-l merităm.* Un potop ca cel din film ar face tabula rasa măcar dintr-o cinematografie care a ajuns să se repete ca papagalul. Sîntem, fără îndoială, nu doar specia cea mai (auto)distructivă de pe planetă, dar și cea mai lipsită de demnitate.

Întîlnirea

Eram la un festival de literatură din Cognac. Și mai pe seară așa, la o recepție, am început să mă întind la vorbă cu un cetățean get-beget din zonă, evident, la un pahar de cognac. Nu era scriitor sau ceva de genul ăsta, ci un om obișnuit, care făcea parte din organizarea festivalului de acolo. Să tot fi avut vreo șazeci de ani.

Ajunsesem să discutăm chiar mai mult și mai firesc decît s-ar putea închipui în

condițiile date – în limba engleză.

— Dar cum de știți engleza așa de bine, cum de n-aveți accent francez? nu mă abțin să-l întreb, avînd în vedere că el însuși îmi spusese mai înainte că nu prea iese des nici măcar din localitate, darmite din Franța.

— Am un băiat – și-aici și-a umflat mîndru pieptul – care e căsătorit cu o englezoaică și trăiește la Londra. Plus doi nepoți.

— Și vin des pe la dumneavoastră.

— A, nu, că-s foarte ocupați. Dar am învățat engleza de dragul lor. Vorbim

zilnic, la telefon. Știți, eu sînt pensionar, am timp. De-aia m-am și oferit voluntar să ajut la organizarea festivalului.

Am continuat să batem tot felul de subiecte, pe tot felul de cîmpi. Devenise normal, dacă nu ca și cum ne-am cunoaște de-o viață, măcar precum am fi împărțit dintotdeauna o viață comună în nu contează ce parte a lumii.

La un moment dat, am băgat de seamă că se tot uită agitat la ceas.

— Gata-i, plecați? îl întreb.

— Nu, zice, mă scuizi cîteva minute, că mă duc

TRIMISUL NOSTRU SPECIAL

Florin LĂZĂRESCU

pînă afară să-l văd pe băiatul meu. Vin imediat.

Mi-am închipuit că trebuie să fie un mare eveniment pentru el.

Și-ntr-adevăr pleacă și se întoarce după vreo cîteva minute.

— Cum, așa repede? mă mir.

— Nu era nevoie de mai mult. Pe la ora asta trece zilnic pe deasupra Cognac-ului.

Și repede-repede, cu emoție în glas, îmi descîlcește enigma: fiu-su e pilot de avion pe o cursă care are rută zilnică pe deasupra orașului. Normal că nu-l vede la propriu, că avionul trece pe la unsprezece mii de metri înălțime, dar tatălui cu pricina îi e de ajuns să știe momentele cînd avionul condus de fiu-su zboară peste Cognac și să se uite atunci la cer.